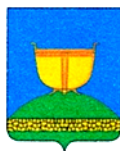

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БИЕКТАУ
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
ДАЧНЫЙ
АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ СОВЕТЫ**

422700, Татарстан Республикасы, Биектау районы,
Дачный авылы, Үзәк ур., 34

**СОВЕТ ДАЧНОГО
СЕЛЬСКОГО ПОСЕЛЕНИЯ
ВЫСОКОГОРСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН**

422700, Республика Татарстан, Высокогорский район,
п. Дачное, ул. Центральная, 34

тел./факс 8(84365) 78-3-33, e-mail: Dach.Vsg@tatar.ru

**КАРАР
22 июнь 2020ел**

**РЕШЕНИЕ
№ 176**

Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Дачный авыл жирлеге территориясен төзекләндерү Кагыйдәләрен раслау турында

2003 нче елның, 6 нчы октябрә 131-ФЗ номерлы “Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турындагы” Федераль Законы, 2004 нче елның, 28 нче июле 45-ЗРТ номерлы “Татарстан Республикасында жирле үзидарә турындагы” Татарстан Республикасы Законы, Россия Федерациясе төзелеш һәм торак-коммуналь хужалык Министрлыгының 2017 нче елның, 13 нче апрелә 711/ПР номерлы “Жирлекләр, шәһәр округлары, шәһәрнең эчке районнары территорияләрен төзекләндерү кагыйдәләрен әзерләү өчен методик рекомендацияләрен раслау турында” Боерыгы нигезендә, Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Дачный авыл жирлеге Советы

КАРАР ИТТЕ:

1. Кушымтага нигезле “Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районының “Дачный авыл жирлеге” муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү Кагыйдәләрен расларга.

2. Биектау муниципаль районы Дачный авыл жирлеге Советының түбәндәге карарлары үз көчен югалткан дип санарга:

2018 нче елның, 7 нче июне 91 нче номерлы «Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы “Дачный авыл жирлеге” муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү Кагыйдәләрен раслау турында»;

2018 нче елның, 21 нче сентябрә 101 нче номерлы Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы «Дачный авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү Кагыйдәләренә үзгәрешләр кертү турында.

3. Әлеге карарны Интернет челтәрендә Биектау муниципаль районының рәсми сайтына <http://vysokaya-gora.tatarstan.ru/> һәм Татарстан Республикасының хокукый мәгълүмат порталына <http://pravo.tatarstan.ru/>. урнаштырып халыкка житкерергә.

4. Әлеге карарның үтәлеше контролен үз өстемдә калдырам.

Совета рәисе,
Авыл жирлеге Башлыгы

Р.А.Жильцов

Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Дачный авыл жирлеге Советының 2020 нчн елның, “22” июнендә 176 номерлы Карары белән расланган
Кушымта

Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы “Дачный авыл жирлеге” муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү Кагыйдәләре

1. Гомуми нигезләмәләр

1. Татарстан Республикасы Биектау муниципаль районы Дачный авыл жирлеге территориясен төзекләндерү Кагыйдәләре (алда – Кагыйдәләр) 2003 нче елның, 6 нчы октябрә 131-ФЗ номерлы “Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турындагы” Федераль Законнда каралган вәкаләтләрне гамәлгә ашыру кысаларында, әйләнә-тирә мохитне саклау турында, халыкның санитар-эпидемиологик иминлеге федераль законнары һәм башка Россия Федерациясенә, Татарстан Республикасының һәм муниципаль норматив хокукый актлар нигезендә эшләнде.

2. Әлеге Кагыйдәләр барлык физик һәм үзләренә оештыру-хокукый формаларына бәйсез рәвештә юридик затлар тарафыннан үтәү өчен мәжбүри.

3. Әлеге Кагыйдәләр жирлекнең бөтен территориясендә гамәлдә һәм түбәндәге таләпләрне билгелиләр:

-биналарны (торак йортларны да кертеп), корылмаларны һәм алар урнашкан жир участкаларын, әлеге биналар һәм корылмаларның фасадлары һәм коймаларының тышкы күренешен карап торы буенча;

-төзекләндерү эшләренә исемлеге һәм аларны башкаруның кабатлылыгына карата;

-төзекләндерүдә биналарның (алардагы урыннарның) һәм корылмаларның милекчеләренә катнашу тәртибен билгеләүгә карата;

-жирлек территориясендә төзекләндерүне оештыру буенча (урамнарны яктырту, территорияне яшелләндерү, урамнарның исемнәре һәм номерлары күрсәткечләрен кую, кече архитектура формаларын урнаштыру һәм карап торыны кертеп).

4. Территорияләргә төзекләндерү элементларын проектлаштыру һәм урнаштыру шәһәр төзелеш һәм жир турындагы законнар, махсус нормалар һәм кагыйдәләр, дүләт стандартлары, жирдән файдалану һәм төзелеш Кагыйдәләре, тиешле тәртиптә расланган проект документацияләргә нигезендә гамәлгә ашырыла.

5. Әлеге Кагыйдәләр жирлек территориясендә көнкүреш һәм промышленность калдыкларын жыю, чыгару, транспортировка, утильләштерү һәм кабат эшкәртү буенча мөнәсәбәтләргә көйләмиләр.

Төп төшенчэлэр

6. Элеге Кагыйдэлэрне гамэлгэ ашыру максатыннан түбэндөгө төшенчэлэр кулланыла:

жирле эһемияткэ ия автомобиль юлы – транспорт чаралары хэрэкэте өчен билгелэнгэн һәм үз эченэ автомобиль юлына аеру полосасы чигендөгө жир участокларын һәм аларда яки алар астында урнашкан конструктив элементлар (юл өслеге, юл катламы һәм шуңа охшаш элементлар) һәм аның технологик өлөшө булган юл корылмалары, - саклагыч юл корылмалары, ясалма юл корылмалары, житештерү объектлары, автомобиль юлларын төзөклөндөрү элементларын үз эченэ алучы транспорт инфраструктурасы объектлары;

фасадның архитектура үзенчәлекләре – фасадның конструктив һәм эстетик сыйфатларын чагылдыра торган, әйләнә-тирә шәһәртөзөлөш мөхитеннән бинаның аерымлыгы характеристикалары (стиль һәм композиция бөтөнлегө, ритм, размерга ярашлык һәм пропорциональлек, визуаль кабул итү, ачык һәм ябык пространстволар балансы);

фонсыз конструкцияләр – конструкциясе аерым хәрәфлөрдән, билгеләмә, билге, декоратив элементлардан торган тышкы мәгълүмат чараларын ясау алымы;

территорияне төзөклөндөрү – муниципаль берәмлек территориясенә санитар һәм эстетик торышын яхшырту һәм карап тоту буенча, торақ пункт территорияләрен һәм мондый территорияләрдә урнашкан объектларны, шул исәптән территория янәшәсендөгө гомуми кулланылыштагы территорияләрен, жир участкаларын, биналарны, корылмаларны, төзөлмәләрен карап тоту буенча гражданның яшәү шартларының уңайлылыгын күтәрүгә юнәлтелгән, муниципаль берәмлек территориясенә төзөклөндөрү кагыйдәләре билгеләнгән чаралар комплексын гамәлгә ашыру буенча эшчәнлек;

вертикаль яшеллөндөрү – балконнарны, лоджияләрен, галереяларны, терәүле диварларны һ.б. да кертеп, биналарның һәм корылмаларның фасад өслөкләрен аларга стационар һәм мобиль яшел утыртмалар урнаштыру өчен куллану;

витрина – фасадның бер өлөшөн алып торучы тоташ пыялаланган (тәрәзә, витраж) пыялаланган ачыклык;

барлыкка килгән төзөлмәнең тышкы архитектур күренеше – жирлекнең тышкы образын хасил итүгә бина фасадларының һәм жирлек территорияләренә архитектур-сәнгать һәм шәһәр төзөлөшө үзенчәлекләре;

тышкы яктырту алымы – мәгълүмат конструкцияләреннән мәгълүмат кырын читкә куелган яктылык чыганагыннан юнәлдәрәп яктырту алымы;

эчке квартал (жирле) юлы - транспорт һәм жәяүлеләрнең магистраль юлдан торақ йортлар һәм кварталның башка урыннарына хәрәкәтләнү өчен каралган автомобиль юллары;

төзөклөндөрүне торгызу – үз эченә асфальт капламын бөтөн юл киңлегенә, хужалык юлларын, тротуарларны сыйфатлы торгызу, бордюр ташларын кире урнаштыру, уңдырышлы туфрак катламын торгызу, газоннарны тырмалап газон үләннәрен чәчеп һәм яшел утыртмалар утыртып газоннарны ремонтлау, реклама конструкцияләрен һәм башка төзөклөндөрү элементларын торгызуларны үз эченә алган чаралар комплексы;

газон – утыртмалар, парк корылмаларына фон һәм ландшафт композициясенә мөстәкыйль элементы булып торучы махсус сайланган үлән орлыкларын чәчеп барлыкка китерелүче үлән катламы, шулай ук табигый үлән үсентеләре;

жирлек территориясе – муниципаль берәмлек чикләрендәге территория;

мәгълүматны тапшыруның динамик ысулы - мәгълүматны алмаштыруны күздә тоткан электрон йөрткөчләр һәм табло куллану юлы мәгълүмат тапшыру ысулы;

йорт-жир – ишегалды корылмалары белән шәхси торақ йорт һәм әлеге йорт урнашкан жир участогы;

ишегалды корылмалары – жир участогында урнашкан вакытлы ярдәмче корылмалар (баз, күгәрчен оялары, сарайлар һәм б.ш.);

йорт билгеләре - аншлаг (урам, мәйдан, проспект исемнәрен күрсәткөч), номер билгесе (йорт һәм корпус номерын күрсәткөч), подъезда һәм фатир номерын күрсәткөч, инвалидлар өчен объектның халыкара уңайлылык символы, флагтоткычлар, истәлек такталары, полигон үлчәү билгесе, пожар гидранты күрсәткөче, грунт геодезик билгеләре күрсәткөче, магистраль камералары һәм суүткәргөч челтәре коеларының күрсәткөчләре, жирлек канализациясе күрсәткөче, жир асты газүткәргөче корылмалары күрсәткөче;

бина – автономияле рәвештә тора, реконструкцияләнгән һәм эксплуатацияләнгән ала торган, үзе белән бердәм күләмле корылмалар системасын (төзелүгә бер рөхсәт нигезендә корылган) тәшкил итүче капитал төзелеш объекты;

яшел утыртмалар – табигый яки ясалма утыртылган агач-куаклык һәм үләнле үсентеләр жыелмасы (парклар, урманнар, аеруча саклана торган табигый территорияләр, бульварлар, скверлар, бакчалар, газоннар, чәчәк клумбалары, шулай ук аерым торуча агач һәм куаклыклар);

жир участогы – шәхси билгеле әйбер сыйфатында аны билгеләргә мөмкинлек бирүче характеристикаларга ия булган жир өслегенә бер өлеше;

жир эшләре – жирлек территориясенә камилләштерелгән яки грунт катламын бозу белән, грунтны чыгару, урнаштыру белән яисә юлларның һәм тротуарларның камилләштерелгән өслеген урнаштыру (тезү) белән бәйлә эшләр;

инженер коммуникацияләре – жирлек территориясендә булган яки корылучы инженер-техник тәмин ителеш челтәрләре: суүткәргөч, канализация, жылыту, трубаүткәргөчләр, электр һәм элемент үткәргөчләр линиясе һәм башка инженер корылмалары;

жирлекнең тарихи территорияләре – үзләштерелүе XI гасыр башынан 1956 нчы еллар аралыгына туры килгән һәм аларга карата тышкы мәгълүмат урнаштыру чараларының куюга рөхсәт ителгән һәм ителмәгән төрләре һәм типлары, шул исәптән мондый конструкцияләргә карата таләпләр Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарихи һәм мәдәни һәйкәлләр), аларны саклау һәм файдалану турындагы Россия Федерациясе законнарына нигезләнеп билгеләнә торган жирлекнең махсус әһәмиятле территорияләре. Жирлекнең тарихи территорияләре гомуми чиге Башкарма комитетның муниципаль хокукый актлары белән раслана;

түбә яшелләндерү – биналарның һәм корылмаларның түбәләрен архитектура-ландшафт объектлары (газоннар, чәчәклекләр, бакчалар, агачлар һәм куаклар белән мәйданчыклар һ.б.) ясау өчен файдалану;

яңгыр канализациясе (ливневка) – жир өсте (яңгыр, жылып торган), сиптерүюу һәм дренаж суларын ағызу өчен каралган инженер корылмаларының үзара технологик бәйләнештәге комплексы ;

жемелдәүче яктылык – яктылык ағымының характеристикалары алмашын күздә тоткан яктылык-динамик эффекты (төс, ачыклык, тоташтыруының чиратлашуы һәм ш.б.);

тышкы яктырту – жирлекнең магистральләрен, урамнарын, майданнарын, паркларын, скверларын, ишегалларын һәм жәяүле юлларын тәүлекнең караңгы вакытында яктырту өчен билгеләнгән элементларның жыелмасы;

оешкан төзелмәнең тышкы архитектур йөзе бозылу – оешкан төзелмәнең тышкы архитектур йөзен саклау кирәклеген истә тотып, әлеге Кагыйдәләр белән билгеләнгән тышкы мәгълүмат урнаштыру чараларының тибы һәм төре, куелуының рөхсәт ителүе һәм ителмәве таләпләренең үтәлмәве;

санкцияләnmәгән чүплекләр – юридик һәм физик затларның эшчәнлегенә нәтижәсездә барлыкка килгән 50 кв.м дан арткан майданда һәм 30 куб.м дан артык күләмле үзбелдеге белән (санкцияләnmәгән) көнкүреш каты, эре габаритлы, төзелеш калдыкларын һәм башка чүпне ташлау (урнаштыру);

стационар булмаган сәүдә объектлары – инженер-техник тәэмин ителеш челтәренә тоташтырылуы (технологик тоташтыруга) булу яки булмавына бәйсез рәвештә жир участогы белән ныклы бәйләнмәгән вакытлы корылма яки вакытлы конструкция тәшкит итүче сәүдә объекты;

яшелләндерү – үсемлек компонентларын актив кулланып, муниципаль жирлек мөхитен барлыкка китерүне тәэмин итүче төзекләндерү һәм территориянең ландшафт оешмасының элементы, шулай ук инженер эзерлегенең төрле төрләре буенча эшләр алып бару белән бәйле (вертикаль планировка, террасалау, кронлау һәм б.) һәм яшелләндерелгән территорияләргә төзекләндерүнең комплекслы процессы: турыдан-туры, шул исәптән эре күләмле агачлар, куаклар утырту, үлән газоннары, чәчәклекләр, альпинарийлар һәм рокарийлар ясау, махсус бакчалар кору һәм б.ш.

гомуми кулланылыштагы яшелләндерелгән территорияләр – гомуми кулланылыштагы территорияләрдә урнашкан скверлар, парклар, бакчалар һәм бульварлар;

чикле кулланылыштагы яшелләндерелгән территорияләр – предприятие, оешма, учреждениеләрнең яшелләндерелгән территорияләре;

махсус билгеләнешле яшелләндерелгән территорияләр - санитар зоналар, сусаклау зоналары, зиратларны яшелләндерү, утыртмалар питомниклары; аеруча саклаулы табигый территорияләр – аеруча табигый сак, фәнни, мәдәни, эстетик, рекреацион һәм сәламәтләндерү әһәмиятенә ия булган табигый комплекслар һәм объектлар урнашкан, жирле үзидарә карарлары белән тулысынча яки өлешчә хужалык файдалануынан алынган һәм алар өчен махсус сак режимы куелган жир участоклары, су өслеге һәм алар өстендәге һава кичлекләре;

жәмәгать транспортын көтү тукталышлары – жәмәгать транспорты тукталышы өчен, пассажирларны утырту һәм төшерү зонасы һәм пассажирлар тарафыннан жәмәгать транспортын көтү зонасы булган махсус корылган майданчык;

пыялаланган фасад – фасадның бөтен ясылыгын яки аның әһәмиятле өлешен алып торучы тоташ пыялаланып эшләнгән фасад;

яктыртуның ачык ысулы –мәгълүмат конструкцияләрен яктырту ысулы, бу очракта яктылык чыганагының яктысы таралу өчен каршылыклар булмый;

жирлекнең күренеше – ачык пространстводан кабул ителә торган (яр буе, майдан, су объектларының акваториясе, күренеш һәм карау майданчыклары), жирлекнең сыйфатламаларын һәм силуэтларын ачучы жирлек территориясе өлеше;

биналарның фасадларының колористик чишелеш паспорты (фасадларның төсе чишелеше) – жирлек территориясендә урнашкан аерым торучы бина фасадының бердәм архитектур һәм төс чишелешен билгеләүче һәм аның тышкы бизәлешенә таләпләр куючы билгеләнгән тәртиптә килештерелгән һәм расланган документ;

жирлекнең урамнар перспективасы – урамнарның композицион, стиль һәм сәнгать сыйфатламалары белән оешкан алгы фронтын һәм силуэтын барлыкка китерүче жирлек мохитенең бер кисәген визуаль кабул итү;

жәяүлеләр зоналары – торак пунктында халыкның жәяүләп йөрөп керү һәм мәдәни-көнкүреш максатларында, транзит хәрәкәт итүе гамәлгә ашырыла торган һәм билгеле бер сыйфатламаларга ия булган: урамныкы булмаган тизлекле һәм жир өсте жәмәгать транспорты тукталышлары булган, хезмәт күрсәтүче объектлар, тарихи һәм мәдәни һәйкәлләр, рекреацияләр һ.б. күпләп тупланган, жәяүле агымнарының суммар тыгызлыгы югары торган территория өлешләре. Жәяүле зоналары ачык урыннарда, жәяүле урамнарында, торак пунктындагы майданнарда жәяүлеләр йөри торган өлешләрдә формалашырга мөмкин;

йорт яны территориясе –чиктәш булып торучы яшелләндерү һәм төзекләндерү элементлары белән торак күпфатирлы йорт урнашкан жир участогы, әлеге йортка хезмәт күрсәтү, эксплуатацияләү һәм төзекләндерү өчен күрсәтелгән жир участогында урнашкан башка объектлар;

тоташучы территория –Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән тәртипкә туры китерелеп муниципаль берәмлек территориясен төзекләндерү кагыйдәләре белән чикләре билгеләнгән жир участогы булса, мондый жир участогына бинага, төзелмәгә, корылмага килеп тоташы торган гомуми кулланылыштагы территория;

продуктлы йорт хайваннары һәм кошлары — берничә тапкыр яки даими рәвештә сөт, йон, йомырка һәм башка продуктлар алу өчен кулланыла торган хайваннар һәм кошлар;

тышкы мәгълүмат чараларын урнаштыру проекты (паспорт) – төзекләндерү элементының, төгәлрәге тышкы мәгълүмат һәм аны идентификацияләү өчен кирәкле мәгълүматларны үз эченә алу чараларын, тышкы күренешен һәм төгәл урнаштыру урынын билгели торган Башкарма комитет карары белән расланган билгеләнгән формалы документ;

территорияне санитар чистарту – билгеләнгән территориядән көнкүреш каты һәм эре габаритлы калдыкларны жыю, чыгару һәм утильләштерү (зарарсызландыру);

яктылык тартмасы – конструкциясе үзе белән эчке яктыртулы бердәм күләмле яки күләмле элементлар рәтен тәшкил итүче тышкы мәгълүмат чарасын эзерләү ысулы;

авыл хужалыгы хайваннары – терлекчелек яки башка авыл хужалыгы продукцияләрен житештерү өчен хайваннар, терлек, кыйммәтле мехлы жәнлекләр, кроликлар, бал кортлары һ.б.;

специальләшкән оешмалар – төзелгән муниципаль контрактлар нигезендә торак пункт территориясен төзекләндерү өлкәсендә эшчәнлекнең махсус төрләрән гамәлгә ашыручы төрле оештыру-хокукый формалы юридик затлар ;

территорияләре карап тоту–жир участогында урнашкан биналарның фасадларын, корылмаларны, кече архитектур формаларын, коймаларны, төзелеш мәйданчыкларын, яшел утыртмаларны, жир асты инженер коммуникацияләрен һәм аларның конструкция элементларын, транспорт инфраструктурасы объектларын вакытында ремонтлау һәм карап тоту белән бәйле чаралар комплексы;

жирле эһәмияткә ия булган юлларны карап тоту – юлларның транспорт-эксплуатация халәте, юл корылмалары, юлларның комплекслы төзекләндерү элементлары хәлен саклап тоту буенча эшләр комплексы;

тышкы мәгълүматны урнаштыру чарасы (вывеска) – территорияне төзекләндерүнең бер элементы, “Кулланучыларның хокукларын саклау турындагы” Федераль законның 9 нчы маддәсе кушканча, төгәлрәге оешманың фирма исеме (исеме), аның урнашу урыны һәм аның эш режимы, шулай ук закон кушуы буенча урнаштырылуы мәжбүри яки эшлекле әйләнеш тәртибе буенча урнаштырыла һәм реклама максатларын күздә тотмаган мәгълүматка ия булган кулланучыларга мәгълүматны житкерү өчен биналарны мәгълүмати бизәкләү максатларында оешма урнашкан һәм (яки) турыдан-туры товарларны сату урынында куела торган мәгълүмат конструкциясе. “Тышкы мәгълүматны урнаштыру чарасы” һәм “тышкы мәгълүмат чарасы” төшенчәләре тәңгәл;

суперграфика – күреп кабул итүне көчәйтә торган фасадларны архитектур-сәнгати бизәүнең бер алымы (рәсем, орнамент, барельеф, мозаика);

тактиль түшәмә – жир өслегендәге катлам фактурасын сизелерлек үзгәртә торган түшәмә;

махсус торак пункт эһәмиятендәге территорияләр –махсус статуска һәм (яки) югары мәдәни-рекреацион һәм социаль кыйммәткә ия булган торак пункт территориясенә кисәкләре, аларга карата торак пунктның оешкан төзелмәсенә тышкы архитектур күренешен саклау максатыннан әлегә Кагыйдәләр тарафыннан тышкы мәгълүмат урнаштыру чараларының куелышы рөхсәт ителгән һәм ителмәгән төрләре һәм типлары, шул исәптән мондый конструкцияләргә урнаштыруга таләпләр куела;

территорияләргә жыештыру – житештерү һәм куллану калдыкларын, башка чүпне, карны жыюга, калдыкларның махсус билгеләнгән урыннарына чыгаруга бәйле эшчәнлек төре, шулай ук халыкның экологик һәм санитар-эпидемиологик иминлеген һәм әйләнә-тирә мохитне саклауны тәмин итүгә юнәлдерелгән бүтән чаралар;

урамнар һәм гомум торак пункт юллары – гомуми кулланылыштагы территорияләр, аларның торак пункт мохите эстетикасына карата югары таләпләр куела;

вәкаләтле орган – үз компетенцияләре чикләрендә торак пункт территориясен төзекләндерүнең оештырылуын, юнәлешләрен һәм контролен гамәлгә ашыра торган Башкарма комитет;

фасад – бинаның тышкы ягы (төп, ян, ишегалды);

фон конструкцияләре – тышкы мәгълүмат чарасын хәрәфләре, билгеләмәләре, декоратив элементлары фон өслегенә урнаштырылып ясала торган алым;

фриз – горизонталь полоса рәвешендә фасад яки козырекны әйләндереп алган декоратив элемент;

фронтон – соңгы этажның тәрәзәләренәң өске ноктасыннан яки чыгып торган элементларыннан фасадның өске ноктасына кадәр үлчәнә торган түбә биеклегенән чыга торган бина фасадының бетерү өлеше;

төзекләндерү элементлары – төзекләндерүнең жыелма өлеше буларак кулланыла торган декоратив, техник, планлаштыру, конструктив жайланмалар, үсемлек компонентлары, жиһазлауның һәм бизәүнең төрле төрләре, кече архитектура формалары, капитал һәм стационар булмаган корылмалар, мәгълүмат такталары һәм күрсәткечләр.

II. Территорияне төзекләндерүгә, карап тотуны һәм жыештыруны оештыруга гомуми таләпләр

7. Торак пунктның бөтен территориясе (торак йортларны да кертеп) һәм корылмалар (ары биналар, корылмалар) төзекләндерелергә, карап торылырга һәм жыештырылырга тиеш.

8. Гомуми кулланылыштагы территорияләре, шул исәптән урамнар, үтү юллары, жирле әһәмияттәге автомобиль юллары, яр буйлары, скверлар, пляжлар, башка объектлар белән каплап алынган жир участкаларын карап тотуны һәм жыештыруны үз вәкаләтләре чикләрендә вәкаләтле органнар гамәлгә ашыра.

9. Физик һәм юридик затлар үзләренәң оештыру-хокукый формаларына бәйсез рәвештә милек хокукында, башка әйбер яки мәжбүри хокукта үз карамагында булган жир участкаларын (ары – жир участкаларының хокуклы ияләре), шулай ук гамәлдәге законнар һәм әлеге Кагыйдәләр билгеләгән күләмдә биналар һәм корылмаларын, мөстәкыйль рәвештә яки үз акчалары хисабына специальләшкән оешмаларны жәлеп итеп карап тотуны һәм жыештыруны гамәлгә ашыралар .

Әгәр бина, корылма милек хокукында яки башка мәжбүри хокукта берничә затка караган очракта, жыештырылырга тиешле территория милек хокукына яки башка күчемсез милек хокукына пропорциональ өлешләрдә билгеләнә.

Әгәр жир участогы территориясендә төрле затка караган берничә бина, корылма булган очракта, территорияне карап тоту һәм жыештыру чикләре якларның килешүе белән билгеләнә.

Килешү булмаган очракта жыештырылырга тиешле территория биналарның, корылмаларның бөтен милекчеләре яки башка хужалары (файдаланучылар) арасында тигез өлешләргә бүленеп билгеләнә.

Әгәр физик яки юридик зат карамагындагы жир участогы билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта, жир участогының биләмәдә булган фактик оешкан чикләрдәге территория жыештырылырга тиеш .

Бина, корылма милек хокукында яки башка әйбер я мәжбүри хокукта берничә затка караган очракта, фасадны карап тоту якларның килешүе белән билгеләнә ала.

Килешү булмаганда фасадны карап тоту милек хокукыны яки күчемсез милек объектына башка хокукка пропорциональ өлештә гамәлгә ашырыла .

10. Жирле әһәмияттәге автомобиль юлларын, тротуарларны карап тоту һәм жыештыруны тәэмин итүченә (подрядчик, башкаручы) билгеләү буенча үткәрелгән

эш нәтижеләре буенча әлеге төр эшләрне үткәрү өчен муниципаль контракт төзегән специальләшкән оешмалар тарафыннан гамәлгә ашырыла.

11. Күпфатирлы йортларның йорт яны территорияләрен карап торыу һәм жыештыру күпфатирлы йортлар белән идарә итүнең бер ысулы нигезендә гамәлгә ашырыла:, - тарафыннан күпфатирлы йорт белән әлеге йорттагы милекчеләре турыдан-туры идарә иткәндә (ары – идарә итүче оешмалар) торак милекчеләренә ширкәте яисә торак кооперативы яки башка специальләшкән кулланучылар ширкәте, идарә итүче оешма, күпфатирлы йортта гомуми мөлкәтне карап тоту һәм ремонтлау эшләрен үтәүче затлар тарафыннан.

12. Шәхси торак йортларның территориясен карап тотуны һәм жыештыруны мондый йортларның милекчеләре (наемлаучылар) тарафыннан гамәлгә ашырыла.

13. Яшелләндрерү элементларын карап тоту һәм төзекләндрерүне түбәндәгеләр гамәлгә ашыра:

1) китерелгән жир участогы чикләрендә – жир участогының милекчеләре яки башка төр хокук ияләре;

2) гомуми кулланылыштагы яшелләндререлгән территорияләр чикләрендә – вәкаләтле орган яки тәәмин итүче (подрядчик, башкаручы) билгеләгән нәтижеләр буенча мондый эшләрне үтәүгә муниципаль контракт төзегән оешма;

3) кулланылышы чикләнгән (предприятиеләр, оешмалар, учреждениеләр) һәм махсус билгеләнгән (санитар зоналар, сусаклау зоналары, зиратлар, питомниклар) яшелләндререлгән территорияләр чикләрендә – әлеге объектларның ияләре;

4) йорт яны территорияләре чикләрендә – күпфатирлы йортлардагы урыннарның ияләре яки идарә итүче оешмалар;

5) жир өсте коммуникацияләренә саклаулы зоналарында, шул исәптән элетрик челтәрләр, яктырту челтәрләре, радио линияләре – күрсәтелгән коммуникацияләренә ияләре;

6) жир асты коммуникацияләренә саклаулы зоналарында (урнаштыру рөхсәт ителсә) – күрсәтелгән коммуникацияләренә ияләре.

14. Урамнардан һәм юллардан грунт һәм өслек суларын агызу өчен каралган кюветларны, трубаларны, дренаж корылмаларын жыештыру һәм чистарту, яңгыр канализациясе коллекторларын һәм яңгыр суларын жыючы коеларны чистарту аларны эксплуатацияләүче оешмалар тарафыннан башкарыла.

15. Жәмәгать бәдрәфләрен урнаштыру һәм карап тоту тәртибе гамәлдәге законнар, санитар кагыйдәләре һәм нормалары нигезендә билгеләнә.

Бәдрәфләренә санитар һәм техник хәле өчен аларның милекчеләре, ияләре, арендага алуучылары, яки аларны хезмәт күрсәтүгә алган специальләшкән оешмалар жаваплылыкта.

16. Төзекләндрерү эшләрен башкару вакытлары объектларның санитар һәм техник хәленә тиешле тәәмин ителешен исәпкә алып, эшләренә заказчыгы тарафыннан билгеләнә .

17. Торак пунктларның карап тоту һәм жыештыру чикләре физик һәм юридик затлар тарафыннан тапшырылган жир участоклары чикләре нигезендә билгеләнә (жир участогы билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта биләүдә каралган жир участогының фактик барлыкка килгән чикләрендә).

18. Вәкаләтле орган үзенең вәкаләтләре чикләрендә торак пункт территориясен, шулай исәптән гомуми файдалануда булган территорияләрне карап тору һәм жыештыру буенча эшләрнең үтәлүенә контрольне гамәлгә ашыра.

III. Биналарны, корылмаларны һәм алар урнашкан жир участкаларын карап тотуга, фасадларның һәм коймаларның, юлларның, шәхси торак йортларның, яңгыр канализацияләре челтәрләрен, яңгыр һәм күзәтү коеларын, су агызу корылмаларын, техник элемент чараларын, тышкы яктырту объектларын, кече архитектура формаларын, стационар булмаган объектларны, төзелеш эшләре житештерү урыннарын, күмү урыннарын, автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклап тору урыннарын карап торуга таләпләр. Торак пункт территориясенең бәйрәмчә бизәлеше

Биналарны, корылмаларны һәм алар урнашкан жир участкаларын карап тору буенча гомуми таләпләр

19. Биналарны, корылмаларны һәм алар урнашкан жир участкаларын карап торуну аларның милекчеләре яки башка хокук ияләре мөстәкыйль рәвештә яки үз акчалары хисабына специальләшкән оешмаларны жәлеп итеп гамәлгә ашыралар.

20. Биналарны, корылмаларны һәм алар урнашкан жир участогын карап тоту биналарны, корылмаларны һәм алар урнашкан жир участкаларын төзекләндерүне үз эченә ала:

- биналарның, корылмаларның фасадларын карап тотуны;
- жир участогын жыештыруны һәм санитар-гигиеник чистартуны;
- гражданның, оешмаларның һәм шәхси эшмәкәрләрнең эшчәнлекләре нәтижәсендә барлыкка килгән житештерү һәм куллану калдыкларын жыю һәм чыгару;
- жир участогында урнашкан яшелләндерү һәм төзекләндерү элементларын карап тоту.

21. Биналар һәм корылмаларның фасадларының төзелеш өлешендә, декоратив бизәлешендә һәм инженер элементларында күзгә күренеп торган кимчелекләре булмастияш һәм эстетик хәле тиешле дәрәжәдә сакланырга тиеш. Бинаның фасадында буяу кубулар фасадының гомуми мәйданының 1% ыннан артык булмастияш.

Биналарның, корылмаларның фасадларын карап тоту

22. Биналарның, корылмаларның фасадларын карап тоту үз эченә түбәндәгеләрне ала:

- конструкция элементларын һәм фасадны бизәкләүгә вакытында ярдәмче ремонт ясау һәм кабат торгызу, шул исәптән керү ишекләрен, балкон һәм лоджия киртәләрен, кәрнизләрне, ишек башларын, баскыч алларын һәм аерым баскычларны, баскычларның һәм төшү юлларының киртәләрен, витриналарны, декоратив детальләрне һәм башка конструкция элементларын торгызу һәм аларны буяу, бизәү;

-суүткөргөч жайланмаларның, торбаларның үз урынында һәм төзөк хәлдә булуын тәэмин итү;

-жөйлөрне, ярыкларны һәм тишелгән урыннарны герметик сылау һәм төзөтөлгән булуы;

-фасад өслөклөрөн, шул исәптән фасад элементларын, аларның торышы һәм эксплуатацияләү шартларыннан чыгып, вакытында чистарту һәм юдыру;

-тәрәзэләрне һәм витриналарны, язмаларны һәм күрсәткечләрне вакытында юу;

-язулардан, рәсемнәрдән, белдерүләрдән, плакатлардан һәм башка мәгълүмат-басма продукциядән, шулай ук төшерелгән граффитилардан чистарту .

23. Биналарның, корылмаларның, торақ булмаган янкорма урыннарның милекчеләре, башка хокук ияләре һәм тиешле вазыйфалар йөкләнгән башка затлар түбәндәгеләрне үтәргә тиеш :

-кирәк булганда, ләкин елга бер тапкырдан ким түгел, фасадларны чистартырга һәм юарга;

-кирәк булганда, ләкин елга ике тапкырдан да ким түгел, язын (жылыту системасын өзгәннән соң) һәм көзен (жылыту сезоны башланганчы) химик чаралар кулланып эчке һәм тышкы тәрәзә пыялалары өслөклөрөн, балкон һәм лоджия ишекләрөн, подъездларда керү ишекләрөн чистартырга һәм юарга;

-фасадның фактик халәтен исәпкә алып 5-6 елга бер мәртәбә, шул исәптән фасадны буяуны да кертәп агымдагы ремонт ясарга;

-фасадның аерым элементларына (цокольләргә, баскыч алларына, баскычларга, керү ишекләренә, ишек өсләренә, цоколь тәрәзәләренә, линияле ачылуларга һәм башка конструкция элементларына) агымдагы ремонт ясарга;

- (киртәләр, челтәрләр урнаштыру, элементның жимереләп баручы кисәкләрөн сүтәп алу һәм ш.б.) чыгып торган фасад конструкцияләренә жимерелү куркынычы булган очракта саклану-кисәтү чаралары күрергә;

- тышкы мәгълүмат урнаштыру чараларын (вывесканы) мондый чаралар эксплуатацияләнмәгән очракта (арендатор (субарендатор) китүе һәм башка очрақлар) сүтәргә.

24. Фасадларны эксплуатацияләгәндә түбәндәгеләр рөхсәт ителми:

- диварларның өслөкләренә, фасадларның чыгып торган жирләренә, эргәләргә зыян китерү (пычрату): су аккан эзләр булу, буяу кубу, ярыклар булу, штукатурка яки тышлык кубу, салынган кирпечкә зыян килү, тимер-бетон конструкцияләренә саклау катламы кубу һәм башкалар;

- панельләр кушылган урыннарда герметизация бозылу;

-биналарның яки корылмаларның штукатуркасына, тышлығына, фасадларның цоколь өлешенә буяу катламына, шул исәптән тәрәзә конструкцияләренә, керү приямкаларының төзөксезлегә;

-биналарның һәм корылмаларның фасадларының чыгып торган элементлары: балконнар, лоджияләр, эркерлар, тамбурлар, кәрнизләр, козыреклар һәм ш.б. зарарлануы;

-балконнар, лоджияләр, парапетларның жимерелүе (булмавы, пычрануы);

-фасадта һәм (яки) бина, корылма түбәсендә, учреждение такталарын, режим таблицаларын исәпләмәгәндә, вәкиллеке орган белән килешенгән паспорты булмаган тышкы мәгълүмат урнаштыру чараларын кую һәм эксплуатацияләү;

-белдерүләр, плакатлар һәм башка мәгълүмати-басма продукцияне биналарның, төзелмәләрнең, корылмаларның фасадларына, тәрәзәләренә (шул исәптән тәрәзәләренә эчке ягына), пыялаланган ишекләргә (шул исәптән пыялаланган ишекләренә эчке ягына) аларны алга таба файдалану өчен элү һәм ябыштыру;

-биналарның, корылмаларның фасадларына бу биналарның, корылмаларның милекчеләре, күпфатирлы йортта фатир милекчеләренә рөхсәттенән башка граффити төшерү.

25.Рөхсәт ителә:

-подъездларга керү юлында мәгълүмат стендлары куярга;

-проект чишелеше нигезендә биналар түбәсендә эфир телевидениесен коллектив кабул итү системасы кабельләрен урнаштырырга.

Күрсәткечләр

26. Биналарның, корылмаларның фасадлары күрсәткечләр, билгеләр белән жиһазлануы тиеш.

27. Территорияләренә тарихи чикләрендәге биналарда, корылмаларда, шулай ук авыл мохите эстетикасының югары таләпләрен сорый торган фасадлары белән урамга һәм юлга чыккан биналарда урнашкан күрсәткечләрдәге урам исемнәре һәм йорт номерлары турындагы мәгълүмат Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә күрсәтелә. Күрсәткечләр һәм номер билгеләре чиста һәм төзек хәлдә карап тотылырга тиеш. Күрсәткечләр һәм номер билгеләренә чисталыгы һәм төзеклеге өчен биналарны карап тоту өчен җаваплы затлар җаваплылык тоталар.

Керү юллары (төеннәр)

28. Бина, корылмаларның керү юлларын яктырту жиһазлары, ишек башлары (козырек), өслекләр бәйләнеше элементлары белән (баскычлар һәм б.ш.) инвалидлар һәм халыкның азмобильле төркеме хәрәкәте өчен (пандуслар, тоткычлар һәм башкалар) белән жиһазларга кирәк.

Пандус тайдырмый торган материалдан эшләнгән, кытыршы өслекле, горизонталь уемнарсыз булырга тиеш. Пандуслар янында койма рәвешендәге киртәләр булмаган очракта биеклеге 75 миллиметрдан ким булмаган бортиклар һәм тотыну җайланмалары кую күздә тотыла. Бордюр пандусының авышлыгы 1:12 булганда кабул ителә.

Пандус борылган очракта яки аның озынлыгы 9 м артса, 9 м саен 1,5x1,5 м размерлы горизонталь майданчыклар кую киңәш ителә. Горизонталь майданчыкларда төшү ахырында дренаж җайланмалары проектларга кирәк. Пандусларның башында һәм ахырында булган горизонталь участокларны якындагы өслекләрдән текстурасы һәм төсе белән аерылып торырылык итеп ясарга кирәк.

Баскычларның һәм пандусларның ике ягында да 800-920 мм биеклектәге, стенадан 40 мм ераклыкта урнашкан түгәрәк яки турыпочмаклы тотынгыч җайланмалар кую карала. Баскычлар 2,5 метрдан кинрәк булган очракта уртада аерып торучы тотынгыч җайланмалар кую күздә тотыла. Тотынгыч җайланмаларның озынлыгы, ике яктан да, 0,3 метрга озынрак итеп урнаштырыла. Тотынгыч

жайланмаларның конструкциясе кул белән тимергә тотынмаслык итеп эшләнелергә тиеш.

29. Керү юлларын проектлаштырганда, биналарның, корылмаларның фасадын яңартканда, үзгәрткәндә рөхсәт ителми:

-идән биеклегә фасадтагы жир өслегеннән 1,2 м биегрәк урнашкан очракта, гомуми кулланылыштагы территориягә чыга торган подвал һәм цоколь этажына, урыннарга чыгу юллары урнаштырырга;

-жәяүлеләрнең хәрәкәтенә комачаулык тудыра торган терәткеч элементлар (колонналар, баганалар) кую;

- проект документациясенен бинаның бөтен фасады комплекслы чишелешен искә алып башкарылган эшләнмәсеннән башка ике яки күбрәк (булганнарын исәпкә алып) керү юлы куярга;

- тротуарларының норматив кингеге минималь булган урам юллары челтәрләренен тротуарлы зоналарында жиңел конструкцияле керү юллары элементларын (баскычлар, пандуслар, ишек төпләре, яшелләндерү) тоташучы тротуарларга 0,5 м дан да якын ясау;

-күпфатирлы йортларга керү юлларын торак йорттагы фатирларның милекчеләре рөхсәтеннән башка урнаштыру;

-торак урынның милекчесе рөхсәтеннән башка балконнарны керү юллары урнаштыру өчен куллану;

-вәкәләтле орган килешенүеннән башка күпфатирлы йортларның торак булмаган урыннарына үз белдеге белән керү юллары урнаштыру.

Түбәләр

30. Биналарның, корылмаларның түбәләре, су агызу системасы элементлары, төтенчыккычларның һәм вентиляция системаларының башлары төзек хәлдә тотылырга тиеш һәм нинди һава торышы шартлары булуга карамастан торак йортта яшәүчеләргә куркыныч китермәскә тиеш .

31. Кыш айларында биналарның хужалары һәм башка хокукый затлар, шулай ук күпфатирлы йортлар каршында оештырылган идарәче оешмалар тарафыннан түбәләрне кардан, бозланулардан, боз сөңгеләреннән вакытында чистарту эшләре оештырылырга тиеш. Түбәләрне кардан чистарту эше жәяүлеләр йөри торган якта башкарылса, махсус киртәләр куеп, барлык саклану чараларын күреп, көннең якты вакытында гына башкарылырга тиеш. Түбәнең калган авышлыкларыннан, шулай ук яссы түбә өслегеннән кар эчке ишегалдына төшерелергә тиеш. Жәяүлеләр һәм машиналар йөри торган юлларга, жәмәгать транспортын көтү тукталышларына түбәдән төшерелгән кар һәм бозлар тиз арада чистартып алынырга тиеш.

32. Түбәләрдән кар һәм боз төшерелгәндә, боз сөңгеләреннән чистарту эшләре вакытында агач һәм куакларны, электр чыбыкларының һава линиясен, яктылык һәм телефон чыбыкларын, юл билгеләрен, юл буендагы светофорларны, киртәләрне, юл күрсәтүче жайланмаларын, жәмәгать транспортын көтү павильоннарын, декоратив бизәкләү һәм инженер элементларын саклау өчен барлык шартлар да тудырылырга тиеш. Алда күрсәтелгән элементларга зыян китерелгән очракта, алар түбәләрне

чистартучылар һәм зыян салучы затлар тарафыннан үз акчаларына, яңадан торгызыла.

33. Бина һәм корылмаларның түбәләре, жәяүлеләр һәм жәяүлеләр йөри торган юлларга түбәдән су акмаслык итеп, су агу юллары белән тәэмин ителгән булырга тиеш. Улаклар, воронкалар һәм су агу торбалары үзара тыгыз тоташтырылган һәм жыелган су агымын үткәрелерлек булырга тиеш. Жәяүлеләр йөри торган юллар ягына чыгучы су агу торбалары жәяүлеләр йөри торган юлның ары чыгарылырга тиеш.

34. Рөхсәт ителми:

-биналарның, корылмаларның түбәләрендә түбәләрне эксплуатацияләүдә кулланыла торган предметлар (көрәкләр, кыргычлар, ломнар), төзелеш материаллары, ремонт калдыклары, куланылмый торган механизмнар һәм башка предметлар сакларга;

-су агызу торбалары воронкаларына бина түбәсеннән кар, боз һәм чүп ташларга.

Жир участкаларын карап тоту

35. Жир участкаларын, карап тоту үз эченә түбәндәгеләрне ала:

-чүптән, яфрактардан, кар һәм боздан (бозланудан) көндәлек жыештыру;

-машиналар йөри торган юлларны, күперләрне, урамнарны, тротуарларны, тыкрыкларны, жәяүлеләр йөри торган урыннарның өслекләрен бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртү;

-карны көрәү һәм себерү;

-карны, бозны (бозлы кар катламнарын) түгү;

-контейнер өчен майданчыкларны, төрле калдыктар өчен билгеләнгән контейнерларны чүп савытларын, эскәмияләрне, кече архитектура формаларын һәм башкаларны кую, чиста һәм техник яктан төзек хәлдә тоту ;

-чүп кабул итү камераларын, контейнерларны (бункерларны) һәм контейнер майданчыкларын жыештыру, юу, һәм дезинфекцияләү;

-яңгыр һәм кар суларын агызу;

-каты көнкүреш, эре габаритлы һәм башка калдыктарны жыю һәм чыгару;

-һаваны тузаннан арындыру һәм дымландыру өчен территориядә су сиптерү;

-утыртылган яшел үсентеләрне саклау һәм карап тоту;

-коммуналь хезмәт күрсәтүче объектларын, инженер коммуникацияләрен (корылмаларны), тимер юллар, юллар, күперләр, жәяүлеләр өчен юл аша чыгу урыннарын төзегәннән, реконструкцияләгәннән, төзекләндергәннән һәм башка төрле казу эшләре алып барганнан соң бозылган төзекләндерү элементларын торгызу, реставрация, археология һәм башка казу эшләре алып бару;

-күзәтү һәм яңгыр суларын жыю коеларын (яңгыр канализацияләре), жир асты коммуникацияләре киртәләрен (корылмаларын) гамәлдәге дүләр стандартлары нигезендә карап тоту;

-жир участкалары киртәләрен, шул исәптән жимерелгән (сүтелгән; сүтелүче) биналар, корылмаларны, алар территориясенә чит затлар үтеп керү мөмкинлеген һәм (яисә) рөхсәт ителмәгән урыннарда калдыктар кую мөмкинлеген булдырмый торган коймалар кую һәм аларны карап тоту, шулай ук аларны пычрактан, кардан һәм

мэгълүмати-басма продукциясеннән вакытында чистартуны тээмин итү.

Юлларны карап тоту

36. Юлларны карап тотуны мондый эшләрне үтәүгә тээмин итүчене (подрядчик, башкаручы) билгеләү нәтижәләре буенча сайлап алынган муниципаль контрактлар төзегән оешмалар гамәлгә ашыра.

37. Юл территорияләрен карап тоту үз эченә түбәндәгеләрне ала:

-юлларны, тротуарларны, ясалма юл корылмаларын, квартал эчендәге юлларны ремонтлау;

-тротуарларны (жәяүлеләр зоналарыннан, сукмактардан) һәм юлның автомобильләр йөри торган өлешен, ясалма юл корылмаларын пычрактан, чүптән, кардан һәм боздан (бозлавык) чистарту;

-юл өслекләрен юу һәм су сиптерү;

-газоннарны һәм яшел үсентеләрне карап тору;

-тышкы яктырту һәм жәмәгать һәм тимер юл транспортының контакт челтәре баганаларын ремонтлау;

-кече архитектура формаларын ремонтлау һәм буяу;

- күзәтү һәм яңгыр сулары агып китә торган коеларны ясау, төзекләндерү һәм чистартып тору;

- коймаларны, рәшәткәләрен, турникетларны, кече архитектура формаларын кую, төзекләндерү һәм ел саен буяу;

38. Юл өслекләрен саклау максатында рөхсәт ителми:

-йөкне өстерәтеп алып килү;

-төяү-бушату эшләре вакытында урамнарغا рельслар, бүрәнәләр, тимер балкалар, торбалар, кирпич, башка авыр предметларны ташларга һәм аларны анда сакларга;

- автомобильләр йөрү юлларына һәм тротуарларына төзелеш материалларын һәм төзелеш калдыкларын ташларга һәм (яки) сакларга.

39. Юлларны төзекләндерүнең аерым элементларына таләпләр:

-жәяүле юллары коймаларының металл юнәлдергечләре һәм тротуар баганаларын сезонлы буяу ел саен кышкы сезон тәмамланганнан соң төзекләндерү айлыгын үткәргән вакытта башкарыла. Буяу алдыннан коймалар ремонтланырга, пычрактан чистартылырга, юылырга һәм грунтовоккаларына тиеш;

-бөтен юл разметкасы, аларны ясауга расланган паспорт (схема) нигезендә, эшләргә заказ бирүче билгеләгән срокларда һәм чират тәртибендә башкарылырга тиеш;

-юлларга юл билгеләре төшерү таләп ителгән төс һәм яктылык техник сыйфатламаларын, тоташтыру коэффициенты, эксплуатация ителүнең бөтен вакытында мәйданы буенча саклануы тээмин итәргә тиеш;

-юл билгеләренен конструкциясе һәм беркетү системасы күрү шартларына һәм монтажлау мөмкинлекләренә бәйле;

-юл билгеләре төзек хәлдә карап торылырга, вакытында чистартылырга һәм юылырга тиеш.

Вақытлы куелган юл билгеләре аларны куярга мәжбүр иткән сәбәпләр бетерелгәннән соң бер тәүлек эчендә алынырга тиеш;

-визуаль-коммуникация системасы элементлары: транспорт һәм жәяүлеләр хәрәкәте юнәлешләре күрсәткечләре, торак пунктның планировка-структура элементлары күрсәткечләре юлларда һәм транспорт чишелешләрендә аларга таба хәрәкәтне күрсәтү өчен куелалар;

Шәхси торак йортларны карап тоту һәм территорияне төзекләндерү

40. Шәхси торак йортларның милекчеләре (яки) яллаучылары (ары - торак йортларның ияләре), закон яки килешү белән башкалар затлар каралмаса түбәндәгеләрне гамәлгә ашыралар:

-торак йортның фасадларының, киртәләрен (коймаларын), шулай ук йорт биләмәләре чикләрендәге башка корылмаларны тиешле хәлдә саклауны, аларны вакытында ремонтлау һәм буяу;

-торак йортка номер билгесен тиешенчә беркетү;

-йорт биләмәсен тәртиптә тоту һәм тиешле санитар хәлендә карап тотуны тәмин итү;

-йорт биләмәләре чигендә яшел утыртмаларны тәртиптә тоту, агач һәм куакларны санитар кисү үткөрү, газүткәргеч, электр тапшыруның кабельле һәм һава линияләре һәм башка инженер челтәрләренә саклаулы зоналарында агач утыртуга юл куймау;

-су агу өчен канауларны һәм торбаларны чистарту, язгы вакытта кар суларының агып китүен тәмин итү;

-бирелгән жир кишәрлеге чикләрендә үзәкләштерелгән канализация булмаса, санитар нормалар нигезендә үз канализацияләрен, чүп базын, бәдрәф урнаштыралар, аларны даими рәвештә чистарталар һәм дезинфекциялиләр;

-каты һәм эре габаритлы калдыкларны махсус майданчыкларга куелган контейнерларга туплау;

-билгеләнгән тәртип нигезендә каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны вакытында жыюны һәм чыгаруны тәмин итәләр.

41. Шәхси торак төзелеше территориясендә рөхсәт ителми:

-йорт биләмәләрен һәм алар янәшәсендәге территорияләрне "чүп үләннәре белән чүпләндерү", яфрактарны, теләсә нинди калдыкларны, чүп-чарны яндыру;

-“йорт тирәсе” территориясен теләсә нинди калдыктар белән чүпләү;

-йорт биләмәләре чикләреннән ары коймалар урнаштыру;

-йорт биләмәләре һәм аңа тоташа торган территорияләрдә яфрактарны, теләсә нинди калдыкларны, чүп-чарны яндыру;

-күмер, тара, утын, эре габаритлы калдыкларны йорт биләмәсе территориясеннән читтә урнаштыру;

-йорт биләмәсеннән читтә ишегалды корылмалары төзү, чүп базлары урнаштыру;

-элегә территориянең машиналар йөри торган өлешләрендә махсус транспорт һәм жыештыручы техниканың үтеп йөрүен кыенлаштыра торган киртәләр урнаштыру;

-территорияне төзеклэндерү элементларын бозу һәм жимерү, сулыкларны чүпләү;

-йорт биләмэләреннән читтә сүтелгән (төзек булмаган) транспорт чараларын саклау;

-якын-тирә территорияне теләсә нинди калдыклар белән чүпләү;

-автомобиль йөрү юлларына юынтык сулар салу жайланмалары урнаштыру, сыек пычракларны агызу, житештерү һәм куллану калдыкларын чыгару.

Жир участогы хужасы тарафыннан хужалык корылмалары төзү гамәлгә ашырылганда, якын-тирә территориядә төзелеш материаллары сакларга (6 айга кадәр) рөхсәт ителә. Бу очракта автотранспорт үтеп йөрүе тәэмин ителергә тиеш.

Яңгыр канализацияләрен, күзәтү һәм яңгыр коеларын, су агызу корылмаларын карап тоту

42. Күзәтү һәм яңгыр жыю коелары, жир асты коммуникацияләре, люклар (рәшәткәләр) ябык килеш торырга тиеш һәм транспорт һәм жәяүлеләрнең куркынычсыз хәрәкәтен тәэмин итә торган төзек хәлдә сакланырга тиеш.

43. Кабул итү, тупик, күзәтү һәм башка коеларны һәм камераларны карап тоту, чистарту һәм төзек техник хәлдә тотуны гамәлдәге дүлэт стандартлары таләпләре нигезендә аларның хужалары тәэмин итә.

44. Торак пунктта магистраль һәм эчке квартал яңгыр канализациясе челтәрләрен карап тоту һәм эксплуатацияләү торак пункт бюджетында бу максатларга каралган чаралар чигендә специальләшкән оешмалар белән төзелгән килешүләр нигезендә башкарыла .

Яңгыр канализациясенә ведомство челтәрләрен эксплуатацияләү тиешле оешмалар чаралары исәбенә башкарыла.

Хужасыз инженер коммуникацияләре һәм күзәтү коелары тиешле куркынычсыз хәлдә юлларны карап тотуны гамәлгә ашыручы специальләшкән оешмалар тарафыннан башкарылырга тиеш.

45. Яңгыр канализациясенә коллекторлары саклау өчен коллектор үзәгеннән һәр якка 2 м сак зонасы урнаштырыла.

46. Яңгыр канализациясе коллекторлары зонасында тиешле документлар төземичә һәм язмача килешенүдән башка, эксплуатацияләүче оешмалар, башка органнар белән гамәлдәге законнар билгеләгән очракларда рөхсәт ителми:

-жир эшләре башкару;

-яңгыр канализациясе челтәрләрен зарарларга, су кабул итү люкларын ватарга һәм жимерергә;

-төзелеш алып барырга, сәүдә, хужалык һәм көнкүреш корылмалары урнаштырырга;

-сәнәгый, көнкүреш калдыклары, чүп һәм башка материаллар ташларга.

47. Суүткәргечләрнең, канализация, яңгыр жайланмаларының, системаларның, челтәрләрне һәм корылмаларның төзексезлеге аркасында су агып, урамнарны, биналарны, корылмаларны су басарга тиеш түгел.

48. Торак пункт территориясендә йоту коелары һәм пар киптергеч жайланмалар рөхсәт ителми.

49. Яңгыр кабул итү коеларының рәшәткәләре һәрвакыт чистартылган хәлдә булырга тиеш. Коеларның һәм рәшәткәләрнең үткәрүчәнлеген чикли торган чүпләнү, тыгылулар булырга тиеш түгел. Күзәтү һәм яңгыр канализациясенә яңгыр кабул итү коеларының профилактик тикшерү һәм аларны чистарту елга ике тапкырдан да ким булмашка тиеш. Күзәтү һәм яңгыр кабул итү коеларынан чыгарылган чүп-чар шунда ук чыгарылырга тиеш.

50. Күзәтү коеларының люклары автомобиль йөрү юллары, тротуарлар, жәяүле һәм велосипед юллары, яшел зоналар капламы өслеге белән бер тигезлектә булырга тиеш.

Күзәтү коеларының люклары автомобиль йөрү юллары, тротуарлар, жәяүле һәм велосипед юллары, яшел зоналар капламы өслеге тигезлегеннән 2 см га тайпылу рөхсәт ителә, яңгыр кабул итү коеларына – 3 см дан артык түгел.

51. Капкачлары һәм рәшәткәләре жиңмерелгән яки бөтенләй булмавы билгеле булу белән, коммуникация коелары чөлтәләргә эксплуатацияләүче оешма тарафыннан киртәләп аланырга, тиешле кисәтү билгеләргә куелырга һәм билгеләнгән срокларда алыштырылырга тиеш.

52. Инженер чөлтәләрендә планлы эшләр вакытында канализация агынтылары якындагы канализация чөлтәре коеларына түгелә, суүткәргеч һәм жылылык чөлтәре суларын - яңгыр канализациясенә (булганда). Суларны юлга агызу тыела.

Су агу нәтижәләрен бетерү зарарланган инженер чөлтәләренә көчләргә белән һәм аларның чаралары хисабына үтәлә.

53. яңгыр канализациясе чөлтәләренә төзек техник торышы (шул исәптән люкларны һәм рәшәткәләрнең вакытында бикләнгән өчен) жаваплылык эксплуатацияләүче оешмаларга йөкләнә.

Техник элемент чараларын карап тору

54. Биналарны инженер-техник яктан тәмин итүгә каралган элемент чөлтәләргә, телевидение, радио, Интернет һәм башка шуңа охшаш чөлтәләргә чыбыклары жир асты (траншея, каналлар, тоннельләр) буйлап кертелә.

55. Биналарга тышкы коммуникацияләргә башка юллар (һава буйлап, жир өстеннән) кертү, жир астыннан кертү мөмкинлегә булмаганда, эксплуатацияләүче оешмалар тарафыннан тиешле техник шартлар тудырылганда гына рөхсәт ителә.

56. Элементнең элмә линияләргә һәм кабельләргә һава күчәргечләргә беркетү сыйфатында түбәндәгеләргә кулланырга ярамай:

-автомобиль юлларын төзекләндерү элементлары: юл киртәләргә, светофор һәм юл билгеләргә кую өчен билгеләнгән конструкцияләр һәм элементлар;

-фасад, түбә, бина һәм корылма стеналарының (төтенчөккөчләр, вентиляция, телевидение һәм радионы коллектив кабул итү системалары антенналары, фронтоннар, козыреклар, ишекләр, тәрәзәләр) элементларын;

57. Рөхсәт ителми:

-элемент кабельләргә һава юлы белән бер бинадан икенчесенә сузганда юлларны аркылы үтәргә;

-кабель запасларын билгеләүче муфта тартмасыннан тыш урнаштырырга;

58. Милекчеләр (хужалар) техник элементә чараларын (кабельләрне, кабельләрне ныгыту элементларын, бүлеп таратучы һәм муфталы тартмалар һәм башкалар), шулай ук алар ярдәмендә тоташтырыла торган техник жайланмаларны тиешле хәлдә (өзеклекләр һәм/яки изоляция тышлыгы булмавы, буяусыз, коррозия булуы һәм/яки механик бозылулар, чыбыкларның асылынуын һәм/яки аларның яктырту һәм электр линиясе баганаларына чорналуын булдырмыйча) карап тотарга тиеш.

Тышкы яктырту объектларын (чараларын) карап тору

59. Тышкы яктырту элементларына яктырткычлар, кронштейннар, баганалар, үткәргечләр, кабельләр, тукландыру чыганакалары (шул исәптән жыю, тукландыру пунктлары, идарә тартмалары).

60. Урамнар, юллар, жәяүлеләр йөри торган тротуарлар, торак кварталлар, ишегаллары, предприятие, учреждение, оешма территорияләре, шулай ук жәмәгать һәм торак йортларның аншлагылары һәм номер билгеләре, юл билгеләре һәм күрсәткечләр, жирлек мәгълүмат элементлары һәм витриналар тәүлекнең караңгы вакытында яктыртылырга тиеш.

61. Биналарның һәм корымаларның милекчеләре милек формасына бәйсез рәвештә проектлар буенча биналарның һәм корымаларның архитектур-сәнгати яктыртылышын булуын һәм эшләвен тәмин итәргә тиеш.

62. Эшләмәүче яктырткычларның саны төп майданнарда, магистраль һәм урамнарда, транспорт тоннельләрендә 3% тан артырга тиеш түгел, башка торак пункт территорияләрендә (район әһәмиятендәге урамнарда, ишегалды территорияләрендә) – 5%, жир асты жәяүле чыгуларда көндезге, шулай ук кичке һәм төнге режимнарда – 10% (10 тоташтырылган яктырткычка 1 тоташтырылмаган рөхсәт ителә).

63. Гамәлдән чыккан, составында терекөмеш булган лампалар махсус шул максат өчен билгеләнгән бүлмәләрдә сакланырга һәм аларны утильләштерүче предприятиеләргә озатылырга тиеш. Алда күрсәтелгән лампаларны чүплекләргә яки чүп эшкәртүче заводларга озатылырга тиеш түгел.

64. Тышкы яктырту жайланмаларының тимер баганалары, кронштейннары һәм башка элементлары чиста халәттә тотылырга, кәкрәйгән булмауы, күгәрәксез булырга һәм милек хужалары тарафыннан (хужалар, кулланучылар) кирәк булган саен, ләкин өч елга бер тапкырдан да кимрәк булмыйча, буялырга, карап тотылырга тиеш.

65. Урамдагы, йортлар янындагы яктырту жайланмаларын карап тору, ремонтлау һәм бердәм тышкы яктырту системасына тоташтыру эшләрен, муниципаль сатып алу нәтижеләрен урнаштырган, әлеге эшләренә эшләргә рөхсәт алу максатыннан үткәрелгән, бәйгедә жиңгән вәкаләтле орган яки специальләшкән оешма тарафыннан алып барыла.

Торак йортларның тапшыру бүлгечләренә тоташтырган йорт яны утларын карап тоту һәм ремонтлау идарәче оешмалар тарафыннан башкарыла.

66. Тышкы яктырту баганалары, жәмәгать (тимер юл) транспорты контакт челтәре баганалары, саклагыч, аеру коймалары, юл корымалары һәм юл жиһазлары элементлары буялырга, язулардан, теләсә нинди мәгълүмати-басма продукциядән арындырылырга, төзек һәм чиста хәлдә тотылырга тиеш тиеш.

67. Тышкы яктырту баганаларын, жәмәгать (тимер юл) транспортының контактлы челтәре баганаларын алыштырганда, күрсәтелгән конструкцияләр аларның хужалары тарафыннан өч тәүлек агымында сүтелергә һәм чыгарылырга тиеш.

Юллардагы бәрәп аударылган тышкы яктырту баганаларын чыгару аларның хужалары тарафыннан кичекмәстән башкарыла, калган территорияләрдә – мондый зарурлык (сүтү) билгеле булу белән бер тәүлек эчендә.

68. Тышкы яктырту баганаларына һәм жәмәгать (тимер юл) транспортының контактлы челтәре баганаларына беркетелгән элемент һәм объектларның төзек һәм куркынычсыз хәле һәм канәгатьләнәрлек тышкы күренеше өчен бу баганаларның милекчеләре (хужа) җаваплылык тота.

69. Чыбыклар өзәлгәндә, баганалар, изоляторлар зарарланганда тышкы яктырту җайланмаларын эксплуатацияләү рөхсәт ителми.

Тышкы яктырту җайланмалары эшендә барлыкка килгән, электр үткәргечләре өзәлү яки терәк баганаларга зыян китерү белән бәйлә бозылулар, билгеле булгач ук, кичекмәстән төзәтелергә тиеш.

70. Электр чыбыкларын, кабельләрне рөхсәтсез, үз белдегәң белән, тышкы яктылык челтәрләренә һәм җайланмаларына тотоштыру рөхсәт ителми.

71. Тышкы яктырту объектлары яки тышкы яктырту чаралары белән җиһазландырылган объектларның милекчеләре (хужалары), шулай ук тышкы яктырту объектларына (чараларына) хезмәт күрсәтүче оешмалар түбәндәгеләргә бурычлы:

-урамнарны, юлларны тиешенчә яктыртуны, баганаларның һәм яктырткычларның, яктырту җайланмаларының сыйфатын күзәтеп торырга, бозылган яки зыян күргән очракта вакытында ремонт ясарга;

билгеләнгән тәртип нигезендә яктырту утларын кабызуны һәм сүндерүне тәмин итеп торырга;

-тышкы яктырту утларын кую, карап тоту, урнаштыру һәм эксплуатацияләү, шулай ук рәсмиләштерү кагыйдәләрен үтәргә;

-тышкы яктырту фонарьларын үз вакытында алмаштырырга.

Кече архитектура формаларын карап тоту

72. Кече архитектура формаларына монументаль-декоратив бизәлеш элементлары, мобиль һәм вертикаль яшелләндерү өчен кирәкле җайланмалар, су җайланмалары, муниципаль мебель, җирлек территориясендәге коммуналь-көнкүреш һәм техник җиһазлар керә.

73. Кече архитектура формаларын карап тоту участкаларының хокукый ияләре тарафыннан, файдалануга бирелгән территориядә урнашкан җир кишәрлекләре чикләрендә - вәкаләтле орган тарафыннан тәмин итүчене (подрядчик, башкаручыны) билгеләү буенча үткәрелгән эшләр нәтижеләре буенча әлегә эш төрләрен уздыруга муниципаль оешма белән килешү (контракт) нигезендә тәмин ителә.

74. Кече архитектура формалары хужалары түбәндәгеләргә тәмин итәргә бурычлы:

-кече архитектура формаларының чиста һәм төзек хәлдә булуын карап торырга;

- язгы чорда аларны иске буяулардан, күгәрекләрдән арындырырга, юдыртып яңартып буярга, шулай ук ватылган элементларын яңаларга алмаштырырга;
 - кышкы чорда кече архитектура формаларын, шулай ук алар янына килү юлларын кардан, боздан һәм бозлавыклардан чистартырга;
 - шома өслекле киртә куеп комлыклар урнаштырырга һәм андагы комны елга бер тапкырдан да сирәк булмыйча алмаштырырга;
 - хужалык мәйданчыкларында һәм ял мәйданчыкларында урнаштырылган балалар һәм спорт жиһазларының конструкция элементлары ныклыгын, ышанычлылыгын һәм куркынычсызлык таләпләренә туры килүен күзәтеп торырга;
 - фонтаннар эшләгән чорда көн саен су өслеген чүптән чистартып торырга;
75. Рөхсәт ителми:
- кече архитектура формаларын төп билгеләнеше буенча кулланмау (балалар өчен ясалган уен мәйданчыкларында өлкәннәргә ял итү, спорт мәйданчыкларында керләр киптерү һәм башкалар.);
 - теләсә ниндә мәгълүмати-басма продукцияне кече архитектура формаларына элү һәм ябыштыру;
 - кече архитектура формаларын һәм аларның конструктив элементларын вату яки аларга зыян китерү;
 - фонтаннарда су коену.

Стационар булмаган объектларны карап тору

76. Стационар булмаган объектларны урнаштыру муниципаль хокук актында билгеләнгән тәртипләр буенча, мондый объектларны урнаштыру схемасы нигезендә гамәлгә ашырыла.

77. Жир участогын арендау килешүе срогы чыкканнан соң, стационар булмаган объект арендатор тарафыннан сүтеп алына, ә жир участогы бушатыла һәм беренчел халәتكә китерелә.

78. Стационар булмаган объектларның хужалары булган юридик һәм физик затлар түбәндәгеләргә бурычлы:

-аларны төзәтү һәм буяу эшләрен башкарырга. Ремонт, проект документациясе белән билгеләнгән төсләр кулланылышын, гомуми тышкы торышын исәпкә алып башкарылырга тиеш;

-якын-тирә территориядә үскән яшел үсентеләрнең, газоннарның, бордюр ташларының, кече архитектура формаларының (алар булганда) сакланышын күзәтеп торырга, билгеләнгән территорияне элегә Кагыйдәләр белән билгеләнгән таләпләр нигезендә карап торырга;

-стационар булмаган объектлар янында чүп савытлары урнаштырырга, чүп савытларын көн дәвамында кирәк булган саен, эмма бер тапкырдан да ким булмыйча чистартырга, елга бер тапкырдан да ким булмыйча аларны буярга;

79. Рөхсәт ителми:

-стационар булмаган объектлар янына янкормалар, козыреклар, япма корылмалар һәм башка проект буенча каралмаган конструкцияләр төзү;

-стационар булмаган объектлар янына сәүдә-суыткыч жиһазлар урнаштырырга;

-стационар булмаган объектлар янында һәм аларның түбэләрендә тартмалар, товарлар, детальләр, башка төрле көнкүреш һәм житештерү характерындагы предметларны жыю, шулай ук стационар булмаган объектларны склад максатында файдалану;

-стационар булмаган объектлар арасында янгынга каршы булдырылган ачыклыкларны жиһазлар, калдыклар белән каплау;

Төзелеш майданчыкларын карап тоту

80. Төзелеш майданчыкларын карап тоту, ремонт, төзелеш һәм башка төрле эшләр тәмамланганнан соң төзекләндерү төзүчегә йөкләнә.

Төзелеш бетмәгән, төзелеш эшләре алып барылмый торган төзелеш объектлары төзелеш челтәрләре белән ябылган булырга тиеш.

81. Төзелеш, ремонт һәм башка шундый төр эшләр башланыр алдыннан һәм эшләр башкарылган чорда түбәндәгеләрне эшләргә кирәк:

-төзелеш майданчыгының бөтен периметры буенча Башкарма комитетның хокукый актлары таләпләренә туры китереп типовой коймалар урнаштырырга;

-төзелеш майданчыгы коймасының гомуми тотрыклылыгын, ныклыгын, ышанычлылыгын, эксплуатация куркынычсызлыгын тәмин итәргә;

-төзелеш майданчыгы коймаларының тиешле техник халәтен күзәтеп торырга, пычрактан, кардан, боздан, мәгълүмати-басма продукциядән һәм граффитидан вакытында чистартып торырга;

-төзелеш майданчыгы территориясенә кергән урында, гамәлдәге төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре таләпләренә җавап бирә торган, төзелеш объектының мәгълүмат щитын урнаштырырга һәм аны тиешле хәлдә тотарга;

-төзелеш майданы периметры буенча тышкы яктыртуны тәмин итәргә ;

-төзелеш майданчыгына төзекләндерелгән керү юллары, эчке майдан юллары һәм чыгу юлында, автомобиль йөри торган урамнар (юлларга) пычрак һәм чүп чыгаруны булдырмас өчен, транспорт чараларын чистарту яки көпчәкләрен юю пунктлары булдырырга;

-төзелеш майданчыгы территориясендә көнкүреш каты, эре габаритлы һәм төзелеш калдыкларын жыю өчен контейнерлар һәм (яки) бункерлар урнаштыруны тәмин итәргә;

-төзелеш майданчыгы территориясеннән билгеләнгән тәртиптә көнкүреш каты, эре габаритлы һәм төзелеш калдыкларын, чыгаруны оештыруны тәмин итәргә;

-төзелеш майданчыгы территориясеннән җыештырылган һәм төзелеш калдыкларыннан арындырылган карны билгеле тәртиптә килешенгән махсус урыннарда чыгаруны тәмин итәргә;

-эшләр башкарылган вакытта эшләүче жир асты инженер коммуникацияләрен, тышкы яктырту челтәрләрен, яшел үсентеләрне һәм кече архитектура формаларын саклауны тәмин итәргә.

82. Төзелеш материаллары, жиһазлары, автотранспорт һәм күчмә механизмнар, ярдәмче биналар, эшчеләрнең һәм хезмәткәрләрнең вакытлыча урнашу өчен көнкүреш вагоннары, төзелеш калдыкларының транспорт партияләрен

вакытлыча саклау һәм жыю өчен билгеләнгән урыннар, төзелеш оешмасы проекты нигезендә, төзелеш мәйданнары чикләрендә урнаштырыла.

83. Рөхсәт ителми:

-торак зонасы янында, гражданның шәхси һәм жәмәгать куркынычсызлыгын тәмин итү белән бәйлә коткару, авария-торгызу һәм башка кичектергесез эшләргә исәпкә алмыйча, тынычлыкны бозып алып барыла торган төзелеш, ремонт, төяү-бушату һәм башка эшләргә 23.00 сәгаттән 7.00 сәгаткә кадәр оештыру һәм үткәргү;

-Башкарма комитетның тиешле рөхсәтнән (күрсәтмәсеннән) башка автомобиль юлларының һәм тротуарларның тарауы яки ябылуы барлыкка килү;

-чүп-чар яндыру һәм төзелеш житештерүе калдыкларын утильләштерү.

Күмү урыннарын карап тоту

84. Этик, санитар һәм экология таләпләре нигезендә тапшырылган күмү урыннарын карап тоту Федераль законнар һәм муниципаль хокук акты билгеләгән күмү урыннарын карап тоту кагыйдәләренә туры китереп гамәлгә ашырыла.

85. Күмү урыннарының санитар хәлен карап торуны тәмин итүченә (подрядчикны, башкаручыны) билгеләү нәтижәләре буенча әлегә төр эшләргә үткәргүгә муниципаль контракт төзегән специальләшкән оешмалар гамәлгә ашыра.

86. Күмү урыннарын карап тотуга таләпләр:

-зиратларда жәмәгать бәдрәфләре чиста һәм төзек хәлдә булырга тиеш. Жәмәгать бәдрәфләргә янындагы чүп савытларычистартылган булырга тиеш;

-зират территориясендәге калдыклар өчен контейнерлар һәм чүп савытлары чистартылган булырга тиеш. Калдыклар туплану күләменә карап, 3 көнгә бер тапкырдан да ким булмаганча чыгарылырга тиеш;

-ауган һәм авария хәлендәге агачларның булуы рөхсәт ителми. Авария хәлендәге агачлар табылган вакытыннан бер тәүлек дәвамында чыгарылырга тиешле;

-каралмаган каберләргә яки шәхесләре билгеләнмәгән мәтләргә каберләргә пычрак һәм чүптән арындырылырга, калкулык һәм кабер ташы белән жиһазланырга тиеш.

87. Күмү урыннарын кышкы чорда карап тоту үзенчәлекләре:

-зиратның үзәк юллары, килү юллары, тротуарлар киңәйтеләргә һәм кардан чистартылырга тиеш. Бозлы катламнарсыз тигез кар ятмасы рөхсәт ителә;

-үзәк юллар, керү юллары, тротуарлар бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртеләргә тиеш. Автомобиль йөрү юллары һәм тротуарларны эшкәртү кар явып туктауга башланырга тиеш;

-беренче чиратта кар чыгаруны, үзәк һәм килү юлларыннан бозларны ватып, барлыкка килгән кар-боз өемнәрен чыгаруны оештырырга кирәк;

-бозлавыкка каршы материалларны күмү урыннарының жәяүлеләр зоналарында куллану, юлдан чистартыла торган тозлы кар һәм бозны каберләргә, газоннар, куаклыктар өстенә өю рөхсәт ителми.

88. Күмү урыннарын жәйге вакытта карап тоту үзенчәлекләре:

-үзәк юллар, керү юллары, тротуарлар, каберлекләр аралары һәм күмү урыннарының гомуми кулланылыштагы башка территорияләре төрле пычранулардан арындырылырга тиеш;

-агачларны санитар кисү, агач-куаклыкларның чүп үсентеләреннән чистарту чаралары ел сәен үткәрелергә тиеш.

89. Күмү урынын, кабер өсте корылмаларын (тәреләр, һәйкәлләр, плиталар,склеплар һ.б.), карап тору, чәчәк һәм декоратив куаклыклар утырту, колумбарийдагы нишаларны карап тору эшләре үлгәннәрнең хатыны (ире), туганнары, законлы вәкилләре яки башка затлар тарафыннан санитар таләпләрне мәжбүри үтәп гамәлгә ашырыла.

Автотранспорт чараларын озакка һәм кыска срокка саклауга кую урыннарын карап тору

90. Автотранспорт чараларын озакка һәм кыска срокка саклауга кую урыннарын (ары - автокую) карап тору автокуюны урнаштыру өчен бирелгән жир участогының хокук иясе (ары – хужа) тарафыннан гамәлдәге төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре, шулай ук әлегә Кагыйдәләр нигезендә гамәлгә ашырыла.

-автокую территориясенә бөтен периметрын механик һәм тышкы мохит тәэсир итүләренә чыдамлы койма белән әйләндереп алырга;

-автокую коймаларының тиешле техник хәлдә тотылуын, аларның чисталыгын күзәтеп торырга, пычрактан, кардан, боздан, мөгълүмати-басма продукциядән вакытында чистартып торырга;

-автокую территорияләрендә, автокую белән янәшә территорияләрдә материаллар туплауны, сүтелгән транспорт, төрле конструкцияләрне саклауны булдырмаска;

-автокую территорияләрен гамәлдәге нормалар һәм кагыйдәләр таләпләренә җавап бирә торган, яктылыкның тигез таралуын тәэмин итүче тышкы яктырту белән җиһазларга;

-автокую территорияләрендә машина юуны, яну-майлау материаллары аккан автомобильләрне саклауны булдырмаска;

-автокую территорияләрен санитар һәм янгынга каршы кагыйдәләрне үтәп карап тотарга;

-даими рәвештә санитар эшкәртү һәм чистарту үткәрергә, калдыкларны җыю өчен контейнерлар (чүп савытлары) урнаштырырга, көнкүреш каты калдыкларын, карны даими чыгарып торуны тәэмин итәргә;

-инвалидларга автокую территорияләренә каршылыксыз үтү мөмкинлеген тәэмин итәргә. Инвалидлар махсус автотранспорт чараларын кую урыннарыннан 1995 нче елның 24 ноябрәненнән 181-ФЗ номерлы “Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында” Федераль законының 15 нче маддәсе нигезендә түләүсез файдаланалар.

Авыл жирлегә территориясен бәйрәмчә бизәү

92. Авыл жирлеген бэйрэмчә бизәү истәлекле вакыйгалар белән бәйле дәүләт бэйрәмнәре һәм башка бэйрәмнәр, чаралар үткәрү вакытында башкарыла.

Бэйрәмчә бизәлеш дәүләт һәм муниципаль флагларын, лозунглар, гирляндлар, декоратив элементлар һәм композицияләр, стендлар, трибуна, эстрада, шулай ук бэйрәм иллюминацияләре урнаштыруны үз эченә ала.

Бэйрәмчә бизәлеш элементларын ясау һәм урнаштыру вакытында юл хәрәкәтен көйләүнең техник чараларын алып кую, аларны зарарлау һәм аларның күренеп торышын начарайту рәхсәт ителми.

IV. Жирлек территорияләрен, төзекләндерү эшләренең исемлеген һәм аларны башкаруның вакытын да кертеп, жыештыруның тәртибе. Жирлек территориясен жыештыру һәм карап тотуга гомуми таләпләр

93. Авыл жирлеге территориясен жыештыру һәм карап тоту түбәндәгечә башкарыла:

- 1) жәйге чорда - 15 апрельдән 14 октябрьгә кадәр;
- 2) кышкы чорда-15 октябрьдән 14 апрельгә кадәр.

Әлеге срокларга, һава шартларына бәйле рәвештә, жирлек башкарма комитеты тарафыннан төзәтмәләр кертелергә мөмкин.

94. Жирлек территориясен жыештыру түбәндәгеләрне юллар белән гамәлгә ашырыла:

- 1) жирлек территориясен жыештыру, карап тоту буенча системалы эшләр башкару;
- 2) Башкарма комитетның хокукый актлары нигезендә каралган массакуләм чаралар (өмәләр) үткәрү.

95. Жирлек территориясен жәйге чорда жыештыру жирлек территориясенен пычрануын һәм тузанлануын киметү максатыннан юу, су сибү, себерү һәм жирлек территориясен карап тоту буенча башка эшләр үткәрү юлы белән башкарыла һәм үз эченә түбәндәгеләрне ала:

-ясалма өслекле территорияләрне себерү (коры һава шартларында су сибү), яңгыр канализациясе белән жиһазландырылган урам-юл челтәре объектларының һәм ясалма өслекле башка территорияләрнең юл өслегеннән тузан һәм пычракны юу. Юл өслекләрен, майданнарны, тротуарларны һәм башка ясалма өслекле территорияләрне юу өслекнең бөтен килеген алып башкару;

-яңгыр канализациясенен рәшәткәләрен чистарту;

-бөтен территориядән чүпләрне жыю;

-ел саен, 1 нче июньгә, кадәр кече архитектура формаларын, бакча һәм урам жиһазларын, чүп савытларын, спорт һәм балалар майданчыкларын, коймаларны, бордюрларны буяу;

-чикләнгән файдаланудагы һәм махсус билгеләнештәге яшелләндерелгән территорияләрне исәпләмичә, гомуми файдаланудагы территорияләрдә үләнне даими рәвештә чабу (үлән биеклегә 15 см.дан артса), һәм чабылган үләнне тәүлек эчендә жыештыру;

-яфрак коелу чорында – тәүлеккә бер мәртәбә коелган яфракларны жыю һәм чыгару;

-юуны үткөргөннөн соң, бордюор янындагы улакларны чүптөн чистарту.

96. Гомуми кулланылыштагы территориялэрне кышкы чорда жыештыру үз эченэ түбэндөгөлэрне ала:

-юл өслөрөн һәм тротуарларны кардан, боздан һәм чүптөн чистарту;

-бозлавык һәм тайгак барлыкка килгэндә – жэяүлелэр зоналарына, баскычларга ком сибү, юл өслөрөн бозлавыкка каршы материал белән эшкөртү;

-язгы чорда – карны йомшарту һәм кар суларын агызу.

97. Жирлек территориясендә башкарыла торган жыештыру эшлөрөнөң технологиясе һәм режимнары, һава шартларына бэйсез рэвештэ, транспорт чаралары һәм жэяүлелэрнең тоткарлыксыз хэрэкәтен тээмин итэргэ тиеш.

98. Жэяүлелэр тротуарларын, тротуарларын, жир өсте кичүлөрөн, баскычларны кышкы вакытта жыештыру үзенчөлөклөрө:

-жэяүлелэр тротуарлары, баскычлар кар интенсив яуган вакытта бозлавыкка каршы материаллар белән эшкөртөлөргө һәм чистартылырга тиеш;

-бозлавык барлыкка килгэндә бозлавыкка каршы материаллар белән беренче чиратта баскычлар, аннары тротуарлар эшкөртөлө. Бозлавыкка каршы материаллар белән эшкөртү вакыты тайгак билгеле булганнан соң дүрт сэгатытән дә артмаска тиеш;

-калдыклар һәм химик реагентлар белән пычранмаган йомшак карны, яшел үсентелэрне зарарламау һәм кар сулары агып китүне тээмин итү шарты белән, газоннарда яки башка бу максатлар өчен билгелэнгән урыннарда урнаштырырга рөхсәт ителә.

99. Жирлек территориясендә рөхсәт ителми:

-урамнарны, майданнарны, яшел үсентелэр булган участокларны, газоннарны, пляжларны һәм гомуми файдалануда булган башка территориялэрне чүплөргө;

- гамәлдәге законнар нигезендә билгелэнгән жирлөү урыннарыннан читтә булган гомуми файдалану территориялэрендә мемориаль кабер өсте корылмалары (истәлек корылмалары, чардуганнар) урнаштыру;

- бу максатлар өчен каралмаган урыннарда, шул исәптән жәмәгать транспорты муниципаль маршрутының соңгы тукталышларында транспорт чараларын юу, салоннарны чистарту һәм техник хезмәт күрсөтү;

-биналарны һәм корылмаларның төзөклөндөрү элементларын, һэйкәллэрне, мемориаль такталарны, агачларны, куакларны, кече архитектура формаларын һәм гомуми кулланылыштагы башка төзөклөндөрү элементларын жимерергә, аларга зыян китерергә, шулай ук аларны үз белдегөн белән үзгөртөп ясау, үзгөртөп кору һәм башка урынга күчөрү;

- жәмәгать транспортын көтү тукталышларында, йорт диварларында, баганаларда, рәшәткәләрдә (койма) һәм башка бу максатлар өчен каралмаган объектларда граффити язу, ясау, мэгълүмати-басма продукцияне ябыштыру һәм элү;

-күчемле мөлкәтне тапшырылган жир кишәрлекләре чиклөрөннән һәм (яки) коймаларыннан читтә урнаштыру һәм саклау;

-тартмаларны, сәнэгать товарларын һәм башка сөүдә предметларын тротуарларда, газоннарда, юлларда тезү һәм урнаштыру;

-күрсәтелмэгән урыннарда кар өю;

- тимер-бетон блоklar, баганалар, коймалар , шлагбаумнар, корылмалар һәм башка жайланмалар куеп, үз белдеген белән юлларны һәм тротуарларны каплау.

100. Рөхсәтсез урыннарда калдыклар ташлаган затлар үз акчалары хисабына әлеге территорияне чистарттырга һәм жыештырырга, ә кирәк булганда - жир кишәрлегенә рекультивация үткәрергә тиеш.

20 тәүлек эчендә рөхсәтсез урында калдыклар ташлаган зат табылмаса, калдыкларны жыю һәм рөхсәтсез чүплекләр территорияләрен рекультивацияләү әлеге территорияне жыештыру өчен жаваплы оешмалар (яки калдыкларны чыгаруны, әгәр модый төр хезмәт килешү белән каралган булса, гамәлгә ашыручы специальләшкән оешма) тарафыннан башкарыла.

101. Билгеләнгән тәртиптә тапшырылмаган һәм муниципаль милектә булган жир участкаларында (территорияләрдә) стихияле рәвештә барлыкка килгән чүплекләрне бетерү вәкаләтле орган тарафыннан тәэмин ителә.

Жирле әһәмияттәге автомобиль юлларын жыештыру

102. Жирле әһәмияттәге автомобиль юлларын (ары – юллар) жыештыру автомобильләр йөри торган өлешне, тротуарларны, парковкаларны (парковка кесәләрен), жәмәгать транспортын көтү тукталышларын, ясалма юл корылмаларын пычрактан, чүптән, кардан һәм боздан чистартуны үз эченә ала.

103. Язгы-жәйге чорда юлларны жыештыру юуны, су сибүне, тузаннарны бетерүне, себерүне үз эченә ала.

Көзге-кышкы чорда юлларны жыештыру чүпне, кар һәм бозны, пычракны жыештыру һәм чыгару, юлларга комлы-тозлы катнашма сибү, тротуарларга коры ком сибүне күз алдында тоту.

104. Юл буенда урнашкан чүп савытларын көнгә бер мәртәбә, тукталыш майданчыкларында – көнгә ике мәртәбә чистарту.

105. Жәмәгать транспортын көтү павильоннары тузанланмаска, юылган һәм буялган булырга, рөхсәт ителмәгән мәгълүмати-басма продукциядән, граффитидан чистартылырга тиеш.

106. Юлларны жәйге жыештыруга аерым элементлар буенча таләпләр:

-автомобиль йөри торган өлеш төрле пычранулардан бөтен киңлегенә тулысынча чистартылырга һәм юылырга тиеш;

-ике метрлы улак зоналарында грунтлы-комлы утырымнар һәм пычранулар булмаска тиеш. Специальләшкән машиналар эшләгән аралыкта барлыкка килергә мөмкин булган ком кисәкчәкләре һәм төрле вак чүпләр белән аз гына пычранулар рөхсәт ителә.

-юл кырыйлары эре габаритлы калдыклардан һәм башка чүпләрдән чистартылырга тиеш;

107. Юлларны кышкы чистарту таләпләр:

-юлларны кышкы чистарту үз эченә түбәдәгеләрне ала:

автомобильләр йөри торган өлешне, жәмәгать транспортын көтү тукталышларын кардан һәм боздан чистарту, себерү, карларны эттерү һәм карларны чыгару.

108. Рөхсәт ителми:

- тротуарларга, автомобильләр йөри торган өлешкә һәм үтү юлларына квартал эчендәге юллардан, ишегалды территорияләреннән, предприятие, оешмалардан, төзелеш мәйданчыкларыннан, сәүдә объектларыннан 8.00 дән соң, шулай ук автомобильләр йөри торган өлешне чистартучы зат белән килешү булмаганда, кар, боз этеп чыгарырга һәм күчерергә;

-тротуарларда, жәмәгать транспортын көтү тукталышларында, паркларда, скверларда, ишегалларында һәм яшел үсентеле территорияләрдә бозлавыкка каршы реагент сыйфатында техник тоз һәм сыек хлорлы кальций кулланырга;

-билгеләнгән тәртиптә килешенмәгән урыннарда кар чыгару һәм туплау;

-кар өемнәрен урнаштырырга:

-юл һәм урамнарның бер тигезлектә кисешкән урынында һәм тимер юлны кичүләр янәшәсендә күз күреме өчпочмагы зонасында;

-жәмәгать транспортын көтү тукталышларына 20 м дан якынарак;

-транспорт коймалары яки күтәрәнке бордюрлар белән жиһазландырылган юл участкаларында;

-тротуарларда;

-янәшә территорияләргә керү юлларында;

-автотранспорт көпчәкләрендә юлларга пычрак һәм грунт алып чыгу;

- грунт, чүп-чарны, коела торган төзелеш материалларын, жиңел тартмаларны, киселгән агачларны брезент яки юлларны пычратуга юл куймаслык итеп башка материал белән капламыйча бер урыннан икенче урынга күчерү, шулай ук юлга, тротуарларга, юл кырыйларына яки юл янындагы газон полосасына түгелү мөмкинлеген булдырмаучы чаралар күрмичә төзелеш катнашмаларын һәм эретмәләрне (шул исәптән цемент-ком эремәсен, известь, бетон катнашмаларын) транспортларга.

Кешеләрнең ял итү һәм халык күп була торган урыннарны жыештыру һәм санитар карап тору

109. Кешеләрнең ял итү һәм халык күп була торган урыннарда түбәндәгеләр керә:

-мәйданнар, парклар, скверлар, бульварлар, яр буйлары, жирлек урманнарында оештырылган ял итү урыннары, пляжлар;

-актив ял итү һәм тамаша чаралары урыннары – стадионнар, уен комплекслары, ачык сәхнә мәйданчыклары һәм б.ш.;

-сәүдә итү (вакляп сату базарлары, сәүдә комплекслары, стационар булмаган вакляп сату челтәре объектларының комплексы), жәмәгать туклануы, социаль-мәдәни билгеләнешле, көнкүреш хезмәте күрсәтү объектлары территорияләре;

-административ һәм жәмәгать биналарына, учреждениеләргә килеп тоташа торган территорияләр

110. Мәйданнарны, паркларны, скверларны, бульварларны, яр буйларын һәм гомуми кулланыштагы башка территорияләргә жыештыру:

-кышкы вакытта парклар, бакчалар, скверлар, бульварлар, яр буйлары һәм башка ял итү урыннарында юлларны чистартканда, химик реагентлар белән

пычранмаган йомшак карны, яшел үсентеләрне зарарламау һәм кар сулары агып китүне тәмин итү шарты белән бу максатлар өчен алдан билгеләнгән урыннарда урнаштырырга рөхсәт ителә.

111. Ваклап сату базарларын жыештыру һәм санитар торышын карап тоту:

-ваклап сату базарлары территорияләре (ары – базар) төзекләндерелгән, бәдрәфләр, хужалык һәм контейнер майданчыклары, контейнерлар һәм чүп савытлары белән жиһазландырылган булырга тиеш, каты каплаулары һәм яңгыр һәм кар суларын агызу өчен авышлыклары, шулай ук суүткәргече һәм канализациясе булырга тиеш;

-базар территориясен төп жыештыру эшләре базар ябылганнан соң башкарыла. Көндөз патрульле жыештыру һәм көнкүреш каты калдыклары белән тулган чүп савытларын чистарту эшләре башкарыла;

-елның жәйге чорында базар территориясендә мәжбүри рәвештә атнага бер тапкыр юеш жыештыру башкарыла;

-базар территориясе 40 кв.м майданга 1 чүп савыты исәбеннән, чүп савытлары белән жиһазландырыла, алар арасындагы ераклык киштәләр линиясе буйлап 10 м дан артмаска тиеш.

112. Базар территориясендә һәм аның янында урнашкан оешмаларга, сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү предприятиеләренә, киоскларга, сәүдә палаткаларына һәм павильоннарда көнкүреш каты калдыкларын чыгару һәм урнаштыру буенча хезмәтләр күрсәтүгә килешү төземичә эшчәнлек алып барырга рөхсәт ителми.

113. Сәүдә һәм (яки) жәмәгать туклануы объектларын жыештыру һәм санитар хәлен карап тоту:

-сәүдә һәм (яки) жәмәгать туклануы объектларын тулысынча жыештыру тәүлеккә кимендә ике тапкыр (иртән һәм кичен) башкарыла. Көндөз патрульле жыештыру һәм көнкүреш каты калдыклары белән тулган чүп савытларын чистарту эшләре башкарыла;

-сәүдә һәм (яки) жәмәгать туклануы объектларына керү урыннарына кимендә ике чүп савыты куела;

-калдыкларны чыгару тәмин ителә.

114. Башка сәүдә майданчыкларын, стационар булмаган ваклап сату челтәре, социаль-мәдәни билгеләнештәге объектлар территорияләрен жыештыру, елның жылы вакытында, алар ябылганнан соң, мәжбүри алдан су сибеп башкарыла. Агымдагы жыештыру эшләре көн дәвамында башкарыла. Көнкүреш калдыкларын көндәлек чыгару тәмин ителә.

115. Ял итү һәм кешеләрнең күп була торган урыннарын төзекләндерү:

-ял итү һәм кешеләрнең күп була торган урыннары территорияләрендә төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлегенә каты өслек төрләрен (плитка яки асфальт), өслекләр бәйләнеше элементлары, яшелләндерү, эскәмияләр, чүп савытлары һәм чүп-чар өчен кече контейнерлар, урам техник жиһазлары, яктырту жиһазларын, архитектур-декоратив яктырту жиһазларын, жирлекнең мәгълүмати күрсәткечләрен, яшелләндерү участкаларын саклау элементларын (металл киртәләр, капламнарның махсус төрләре һәм б.ш.) үз эченә ала;

-ял итү һәм кешеләр күпләп жыела торган барлык территорияләрнең дә, пляжлардан тыш, каты катламлы өслеге яки үлән һәм яшел үсентеләр үскән өслекле җире булырга тиеш;

- ял итү һәм кешеләр күпләп жыела торган урыннарның территорияләрендә яшелләндерү участкаларын чәчәк түтәлләре, газоннар, аерым, төркемләп, рәтләп утыртылган үсентеләр һәм яшелләндерүнең башка мобиль формалары рәвешендә проектларга кирәк;

- кешеләр күпләп йөри һәм ял итә торган урыннарда жиһазландырылган һәм эшли торган бәдрәф кабиналары урнаштырылырга һәм алар бәдрәфләрне урнаштыру һәм карап тоту таләпләренә җавап бирергә тиеш.

- ял итү урыннары территорияләрендә яки кешеләр күпләп жыела торган урыннарда урнашкан фонтаннар, буалар, елга ярлары, пычранган саен, чистартылырга тиеш.

-массакуләм чаралар үткәргәндә, аларны оештыручылар чаралар үткәрелгән урыннарны жыештыруны һәм бозылган төзекләндерүне кабат торгызуны тәмин итәргә тиеш. Чаралар үткөрү урынын жыештыру һәм бозылган төзекләндерүне кабат торгызу тәртибе чараларны үткөрүгә билгеләнгән тәртиптә тиешле рөхсәт итүне алган вакытта билгеләнә.

116. Ял итү һәм кешеләрнең күп була торган урыннарында рөхсәт ителми:

-әрҗәләр һәм сәүдә жиһазларын моның өчен каралмаган урыннарда саклау һәм урнаштыру;

-территорияне житештерү һәм куллану калдыклары белән пычрату;

-автотранспорт чараларын юу һәм ремонтлау, файдаланылган ягулык-майлау сыеклыкларын түгү;

-билгеләнгән тәртипне бозып, автокуюлар, гаражлар, аттракционнар төзү, реклама конструкцияләрен урнаштыру;

-газоннарны, табигый һәм ясалма яшелләндерү объектларын зарарларга;

-кече архитектура формаларын зарарларга һәм аларны урнаштырылган урыннарыннан күчерергә;

-сыек продукт калдыкларын, сатуратор җайланмаларындагы суларны, квас, пиво цистерналарын тротуарларга, газоннарга, җирлек юлларына түгәргә;

-законсыз рәвештә автотранспорт чараларын түләүле куюны оештыру;

-үз белдегең белән стационар булмаган объектларны урнаштыру;

-тротуарларның асфальт-бетон капламын, янәшәдәге яшел зоналарның һәм төзекләндерүнең башка элементларының бөтенлеген бозу;

-территориягә сәүдә-суыту жиһазлары чыгарып урнаштыру;

-көнкүреш каты калдыкларын, идарәче оешмалар белән калдыкларны контейнерларга (бункерларга) урнаштыру турында килешү төземичә, халыктан каты көнкүреш калдыклары җыю өчен билгеләнгән контейнерларга (бункерларга) салырга;

-тимер-бетон блоklar, баганалар, коймалар, шлагбаумнар һәм башка җайланмалар урнаштырып, үз белдегең белән тротуарларны рөхсәтсез капларга;

-товарларны сәүдә объектларыннан читтә урнаштырырга;

- учак кабызырга, шул исәптән ачык уттан файдалануны күздә тоткан чаралар үткәергә, мангаллар һәм ачык ут ярдәмендә ризык әзерләү өчен башка җайланмалар кулланырга.

Күпфатирлы йортның йорт яны территориясен жыештыру, карап тоту һәм төзекләндерү

117. Йорт яны территориясен жыештыру:

- жыештыру алдагы тәртип буенча үткәрелергә тиеш: тротуарларны, жәяүлеләр юлларын (бозлавык һәм тайгак очрагында – ком сибү), ә аннары – ишегалды территорияләрен;

-жыештыру, кар яуганда башкарыла торган кар чистартудан башка, 8.00 гә кадәр үткәрелә.

Мехеникалаштырылган жыештыруны үткәрү көндезге вакытта машиналарның 4км/сәг. кадәр тизлегендә үткәрелә.

118. Жәйге жыештыру:

-йорт яны территорияләрен жәйге жыештыру: себерү, кулдан яки махсус машиналар ярдәмендә су сибү, юу – иртән, иртәнге, һәм соңгы, кичке, сәгәтләрдә үткәрелергә тиеш;

-тротуарлар юуны бары улак яны полосасы белән турыдан-туры чикләнгән ачык тротуарларда һәм биналардан юлларга таба юнәлештә башкарырга кирәк;

- эссе көннәрдә тротуарларга, зарурлыгына карап, ләкин көнгә ике тапкырдан да ким түгел су сиптерелә.

119. Кышкы жыештыру:

-түбәләрдә жыелган кар жиргә вакытында төшерелергә һәм улак яны полосасына эттерелергә, ә киң тротуарларда – өемнәргә тупланырга тиеш;

-жыештырыла торган кар тротуарлардан автомобиль йөрү юлларына таба улак яны полосасына, ә ишегалларында – кар туплау урыннарына эттерелергә тиеш;

-квартал эчләрендәге юллардан эттерелгән карны күчләргә һәм өемнәргә борт ташларына параллель рәвештә тупларга, яки автомобиль юллары кырыена, кагыйдә буларак, роторлы карчистарткычлар ярдәмендә урнаштырыла;

-автомобиль юлларыннан газон белән аерылган, киңлеге 6 м дан арткан тротуарларда карны соңыннан жыештыру өчен тротуар уртасына эттерергә мөмкин;

-карны өемнәргә һәм күчләргә туплау эше кар явып туктаганнан соң тротуарларда алты сәгәттән соңрак булмаган, башка территорияләрдә 12 сәгәттән соңрак булмаган вакыт эчендә тәмамланырга тиеш;

- ишегалларында, квартал эчендәге юлларда жыела торган ком-тоз катнашмалары белән пычранмаган карны, яшел үсентеләрнең сакланышын һәм эрегән кар сулары агып китүен тәмин итү шарты белән, жәяүлеләрнең һәм автотранспортның тоткарлыксыз йөрүенә комачауламый торган газоннарда һәм буш территорияләрдә тупларга рөхсәт ителә;

-тротуарлардан һәм квартал эчендәге юлларны кулдан жыештырганда, кар тулысынча кыргыч белән чистартылырга тиеш. Камилләштерелгән юл өслеге булмаганда, карны движоккача, кар катламын соңыннан тыгызлау өчен калдырып, жыештырырга кирәк;

-тайгак барлыкка килгәндә юл өслекләре 0,2-0,3 кг/м нормасында ком-тоз катнашмасы белән тараткычлар ярдәмендә эшкәртелергә тиеш;

-эшкәртүдән соң йомшарган бозлар, ачык грунтка, агач төпләренә һәм газоннарда элэкмәслек итеп, эттерелергә яки себерелергә тиеш.

120. Яз житкәч түбәндәгеләр башкарыла:

-кар суларының нормаль агуын булдырырга кирәк жирләрдә канауларны чистарту һәм юдыру;

-кар суларын системалы рәвештә яңгыр канализациясе люкларына һәм кабул итү коеларына кудыру;

-кар эрегәннән соң ишегалды территорияләрен чүптән, калган кар һәм боздан чистарту.

121. Күпфатирлы йортның йорт яны территориясен карап тоту:

-күпфатирлы йортның йорт яны территориясен (ары – йорт яны территориясе) карап тоту үз эченә түбәндәгеләрне ала:

-даими жыештыру;

-күзәтү һәм яңгыр коеларының люкларын һәм рәшәткәләрен, дренажлар, улаклар, һәм су агызучы торбаларны ремонтлау һәм чистарту;

-инженерлык челтәрләренә күзәтү коеларына, янғын вакытында су белән тәэмин итү чыганакларына (гидрантларга, сулыкларга һәм башкаларга) тоткарлыксыз якин килү мөмкинлеген тәэмин итү;

-көнкүреш каты һәм эре габаритлы калдыкларны жыю һәм чыгару;

-яшелләнәндерү һәм утыртылган яшел үсентеләрне карап тору;

-кече архитектура формаларын карап тору, чираттагы һәм капитал ремонт ясау.

122. Бөтен төр калдыклар суүткәргүче өслекле контейнер майданчыкларына, көнкүреш каты калдыкларын туплау нормаларына туры китереп, тиешле санда куелган контейнерларга һәм бункерларга жыелырга тиеш.

123. Күпфатирлы йортларда яшәүче гражданныр түбәндәгеләргә бурычлы:

-йорт яны территорияләрендә чисталык һәм тәртип сакларга;

-көнкүреш каты һәм эре габаритлы калдыкларны бары йорт яны территорияләрендә урнашкан махсус контейнерларга һәм махсус майданнарга куярга.

124. Идарә итүче оешмалар түбәндәгеләрне тәэмин итәргә тиеш:

-көнкүреш каты калдыклары өчен контейнерлар, ә канализация үткәремәгән йортларга моннан тыш көнкүреш сыек калдыклары өчен жыйгычлар да куюны;

-расланган график нигезендә каты көнкүреш һәм зур габаритлы калдыкларны чыгару;

-контейнерларны (бункерларны) һәм контейнер майданчыкларын, аларга керү урыннарын чисталыкта һәм төзек хәлдә тоту;

-подъездларга керү юлларында эскәмияләр, чүп савытлары кую һәм аларны вакытында чистартып тору;

-тайгак урыннарын комлы-тозлы катнашмалар һәм (яки) махсус бозлавыкка каршы белән эшкәртү;

-яшел үсентеләрне һәм газоннарын саклау, квалификацияле карау;

-тышкы яктырту чараларының төзеклеген һәм караңгы төшү белән аларның кабызылуын тәэмин итү.

125. Йорт яны территориясендә рөхсәт ителми:

-яфрактларны, калдыкларның теләсә нинди төрләрен һәм чүп-чарны яндыру;

-хужалык майданыннан читтә керләр, киём-салым, келәмнәр һәм башка предметларны элү;

- контейнер майданчыкларына керу юлларын каплау;
- урам һәм юлларның машиналар йери торган өлешенә, тротуарларга, газоннарга һәм яшел зоналарга контейнерлар (бункерлар) кую;
- билгеләнгән тәртипне бозып, йорт яны территорияләренең коймаларын үз белдеге белән урнаштыру;
- үз белдеге белән ишегалды корылмалары төзү;
- йорт яны территориясен металлолом, көнкүреш һәм төзелеш калдыклары, төзелеш материаллары, шлак, көл башка житештерү һәм куллану калдыклары белән тугыру, әржәләр урнаштыру һәм саклау;
- юынтык сулар түгү, калдыклар һәм чүп ташлау;
- транспорт чаралары өчен түләүле автокуюлар оештыру;
- үз белдеге белән квартал эчендәге юлларны тимербетон блоklar, баганалар, коймалар, шлагбаумнар объектлар, корылмалар һәм башка жайланмалар белән каплау;
- автомашиналарны юу, ягулык һәм май түгү, тавыш сигналларын, тормозлар һәм двигательләрне көйләү;
- кешеләр сәламәтлегенә һәм әйләнә-тирә мохиткә тискәре йогынты ясый торган эшләр башкару;
- теләсә нинди сәүдә һәм жәмәгать туклануы предприятиеләре: палаткалар, киосклар, ларёклар, кече базарлар, павильоннар, жәйге кафелар, житештерү объектлары, автомобильләргә, көнкүреш техникасына, аяк киemenә вак ремонт ясау предприятиеләрен дә кертеп, шулай ук автокуюлар (кунакларныкыннан башка) урнаштыру;
- йорт яны территориясенең ишегалды эчендәге юлларыннан транспортның транзит хәрәкәтен булдыру;
- учак кабызу, шул исәптән ачык уттан файдалануны күздә тоткан чаралар үткөрү, мангаллар һәм ачык ут ярдәмендә ризык эзерләү өчен башка жайланмалар куллану.

126. Идарә итүче оешмалар түбәндәгеләрне тәмин итәргә тиеш:

- яшел үсентеләрне саклауны;
- жәен коры һава шартларында газоннарга, чәчәклекләргә, агач һәм куаклыкларга су сиптерүне;
- төзелеш материаллары, ком, чүп, кар, боз китекләре урнаштырмыйча газоннарның саклануын һәм бөтенлеген;
- бары билгеләнгән тәртиптә килешенгән проектлар буенча агротехник шартларны саклап агач һәм куакларны яңадан утыртуны, юл челтәрен үзгәртү һәм жиһазлар урнаштыруны кертеп яңадан планлаштыруны .

127. Йорт яны территориясен төзекләндерү:

- һәр йорт хужалыгында , кагыйдә буларак, булырга тиеш:
- кер киптерү, киём, келәм, һәм көнкүреш предметларын чистарту өчен хужалык майданчыгы;
- оылар ял итә торган майданчык;
- балаларның жәйге һәм кышкы ялы өчен яшелләндерелгән һәм кирәкле кече архитектур формалар белән жиһазландырылган балалар уен һәм спорт майданчыклары.

128. Әгәр участок территориясенен үлчәме мөмкинлек бирсә, участок чикләрендә этләрне йөртү өчен мәйданчык урнаштырырга мөмкин.

129. Йорт подъездлары каршындагы мәйданчыклар, машиналар һәм жәяүлеләр йөри торган юллар каты өслекле булырга тиеш. Каты өслек урнаштырылганда кар һәм яңгыр сулары агу мөмкинлеге каралырга тиеш.

130. Торак йортларда урнаштырылган жәмәгать билгеләнешендәге биналарга йортның торак өлешеннән изоляцияләнган керү юллары булырга тиеш, шул ук вакытта персонал транспортын калдыру урыны ишегалды территориясеннән читтә урнашырга тиеш.

131. Торак йорт тәрәзәләре һәм фатирларга керү ишекләре урнашкан ишегалды ягыннан жәмәгать билгеләнешендәге биналар өчен материаллар, продукция төяү рөхсәт ителми. Төяүне торак йортларның тәрәзәсез арткы ягыннан, жир асты тоннельләреннән яки юл ягындагы ябык дебаркадерлардан башкарырга кирәк.

132. Эчке квартал территориясенә автотранспорт чараларын кую кешеләрнен, шулай ук чистарту һәм махсус техниканың каршылыксыз хәрәкәтен тәмин итәргә тиеш.

Шәхси торак төзелеш территорияләрен жыештыру

133. Торак йорт хужалары жир участогында көндәлек жыештыру (шул исәптән кардан) үткәрәләр.

134. Рөхсәт ителми:

-йорт хужалыгы территориясеннән кар эттереп чыгарырга, чүп ташларга, шлак чыгарырга, сыек көнкүреш калдыкларын түгәргә;

-автомобиль йөрү юлларына ишегалды территориясеннән чистартылган кар һәм бозны этеп чыгарырга яки күчерергә;

-йорт хужалыгы территориясеннән читтә яфрак һәм теләсә нинди калдык һәм чүпне яндырырга;

-йорт хужалыгына тоташа торган территориягә үз белдеге белән коймалар урнаштыру;

-янәшәдәге территорияне металлолом, көнкүреш һәм төзелеш калдыклары, төзелеш материаллары, шлак, көл башка житештерү һәм куллану калдыклары белән тутыру;

-үз белдеге белән юлларны тимербетон блоklar, баганалар, коймалар, шлагбаумнар объектлар, корылмалар һәм башка жайланмалар белән каплау;

-кешеләр сәламәтлегенә һәм әйләнә-тирә мохиткә тискәре йогынты ясый торган эшләр башкару;

V. Территорияне төзекләндерү элементларына таләпләр

135. Территорияне төзекләндерүнең аерылгысыз компонентлары булып торган территория төзекләндерү элементлары гамәлдәге законнар таләпләренә туры китереп проект документациясендә эшләнәргә һәм каралырга тиеш.

Мәдәни мирас объектларын саклау зоналарында урнашкан территорияләреннән төзекләндерү элементларына проект документациясе мәдәни мирас объектларын

саклау, файдалану, популярлаштыру һәм дәүләт саклавы өлкәсендә вәкаләтле органнар белән килештерелә.

Территорияне төзекләндерүнең озак һәм даими кулланылыштагы стационар элементлары, аларны кулдан күчерергә мөмкинлек бирми торган итеп беркетелергә тиеш.

136. Төзекләндерү элементларын карап тотуны, аларны торгызу һәм ремонтлау эшләрен дә кертеп, төзекләндерү элементларының хужалары гамәлгә ашыра.

Яшелләндерү

137. Яшел үсентеләр территорияне төзекләндерүнең мәжбүри элементы булып тора.

Төзекләндерү буенча эшләр үткәргәндә булган яшел үсентеләрне максималь саклау мөһим.

138. Жирлек территориясендә яшелләндерүнең ике төре кулланылырга мөмкин: стационар - үсемлекләрне грунтка утырту һәм мобиль - үсемлекләрне махсус күчмә савытларга (контейнерлар, вазоннар һәм башкаларга) утырту.

Стационар һәм мобиль яшелләндерүне архитектур-ландшафт объектларын (газоннар, бакчалар, чәчәклекләр, куаклар һәм агачлар утыртылган майданчыклар һәм б.ш.) рельефның табигый һәм ясалма элементларында, биналарның һәм корылмаларның түбәләрендә (түбә яшелләндерүе), фасадларында (вертикаль яшелләндерү) ясау өчен кулланалар.

139. Яшелләндерү объектларын карап тоту – яшел үсентеләрне һәм яшелләндерелгән территорияләрнең төзекләндерү элементларын карап тоту, күләмле корылмаларның конструктив элементларының зур булмаган деформацияләрен һәм ватылуларын төзәтү, шулай ук жәйге һәм кышкы вакытта күчмә кече формаларны жыештыру буенча эшләр комплексы.

140. Яшел үсентеләрнең хужалары түбәндәгеләргә бурычлы :

-яшел үсентеләрне саклауны һәм квалификацияле карауны тәмин итәргә;
- жәй көне һәм коры һава шартларында газоннарга, чәчәк түтәлләренә, агачларга һәм куакларга су сибәргә;

-газоннарның бөтенлеген һәм саклауны тәмин итәргә;

-яшелләндерү объектларында сулыклар булган очракта аларны чисталыкта тотарга һәм 10 елга бер тапкырдан да ким булмаган капитал чистарту эшләре үткәргә;

141. Яшелләндерелгән территорияләрдә рөхсәт ителми:

-яшелләндерү эшчәнлеген тәмин итү һәм аларга хезмәт күрсәтү өчен билгеләнгән төзелешләрдән тыш башка төзелешләр алып бару;

-үз белдеген белән агач һәм куак утырту яки кисү, газоннарны һәм чәчәк түтәлләрен юк итү;

-агачларга һәм башка яшел үсентеләргә гамаклар, атынгычлар, турниклар, кер киптерү өчен баулар эләр, агачларга реклама һәм башка мәгълүмат урнаштыруга каралган реклама һәм мәгълүмат такталары һәм табличкалар, чыгарылма конструкцияләр, объектларга хәрәкәт юнәлеше күрсәткечләре, афишалар, белдерүләр, агитация материаллары, техник конструкцияләр, юл хәрәкәтендә

катнашучыларны мәгълүмати тәэмин итү чаралары, баганалар тарттырмалары, коймалар, реклама такталары, электр чыбыклары, лампалар, чәнечкеле киртэләр беркетергә;

-елның кайсы вакытына карамастан стационар булмаган объектлар, шулай ук юл сервисы объектлары урнаштыру;

-төзелеш һәм башка материалларны, калдыкларны, чүпне, бозлавыкка каршы һәм башка агулы матдэләрне, шулай ук ком һәм бозлавыкка каршы реагентлар белән пычранган кар, боз кисәкләрен урнаштыру;

- яшелчә бакчасы итеп казу;

-газоннарда һәм чөчәк түтәлләрендә йорт хайваннарын йөртү;

-яфракларны, үләнне, ботакларны яндыру, шулай ук аларны су агу юлларына һәм башка суүткәргеч жайланмаларга салу;

-газоннарда себерелгән чүпне ташлау;

- учак кабызу, шул исәптән ачык уттан файдалануны күздә тоткан чаралар үткәру, мангаллар һәм ачык ут ярдәмендә ризык эзерләү өчен башка жайланмалар куллану;

-агачларның кәүсәләрен сок, сумала алу өчен кисү, аларга механик жәрәхәтләр ясау;

-яшелләнделгән территорияләрдә урнашкан скульптураларны, эскәмияләрне, коймаларны, чүп савытларын, балалар һәм спорт жиһазларына зарар китерергә;

- агачларның тамырларын кәүсәсеннән 1,5 метрдан якын ераклыкта ачу һәм агачларның тамыр муентыкларын жир яки төзелеш калдыклары белән күмү.

Коймалар

142. Койма корылмалары төзекләндерүнең өстәмә элементы булып тора.

143. Коймалар түбәндәгеләр буенча аерылалар:

- билгеләнеше (декоратив, саклау, аларның кушылмасы);

- биеклегә (тәбәнәк – 1,0 м га кадәр, урта – 1,1-1,7 м, биек – 1,8 – 3,0 м);

- материалы төре (металл, тимер-бетон һәм б.);

- үтә күренмәлек дәрәжәсе (үтә күренмәле, аркылы күренми торган);

- стационарлык дәрәжәсе (даими, вакытлы, күчмә);

Коймаларны проектлау аларның урыны, билгеләнешенә бәйле рәвештә гамәлдәге дөүләт стандартларына, сертификация үткән эшләнмәләр каталогына, индивидуаль проектлаштыру проектларына нигезләнеп башкарыла.

144. Мәдәни мирас объектлары территорияләрен коймалауны элегә территорияләр өчен билгеләнгән шәһәр төзелеше регламентлары нигезендә башкарырга кирәк.

Өслекләренң япмалары

145. Өслекләренң япмалары жирлек территориясендә куркынычсыз һәм уңайлы хәрәкәт итүне тәэмин итә, шулай ук барлыкка килгән жирлек төзелешенң архитектур күренешен билгели.

Төзекләндерү максатлары өчен түбәндәге төр япмалар билгеләнә:

-каты (капиталь) япмалар – шул исәптән асфальт-бетоннан, цемент-бетоннан, табиғый таштан ясала торган монолит яки жыелма япмалар;

-йомшак (капиталь булмаган) япмалар – табиғый яки ясалма коелучан материаллардан (шул исәптән ком, вак таш, гранит чәчмәләр, керамзит, резина валчыклары) ясала торган табиғый халәттәге, коры катнашмаларда, бәйләүче материаллар белән тыгызланган яки ныгытылган япмалар;

-газон япмалары – үлән капламын эзерләү һәм утыртуның махсус технологияләре буенча ясала торган япмалар ;

-катнаш япмалар – төрле япмалар кушылмасы (газonga батырылган рәшәткәле плитка яки газон рәшәткәсе, яки йомшак япма)

146. Япмалар төрөн сайлауны аларның максатчан билгеләнешенә туры китереп гамәлгә ашырырга кирәк:

-катыларны – проектлау моментына гамәлдәге мөмкин булган соң чик авырлыкны, хәрәкәтнең характерын һәм составын, янгынга каршы таләпләрне исәпкә алып;

- йомшакларны – аерым төр территорияләрне (шул исәптән балалар , спорт майданчыклары, этләрне йөртү майданчыклары, йөрү сукмаклары) төзекләндергәндә аларның үзенчәлекле сыйфатларын исәпкә алып;

- газон һәм катнаш япмаларны экологик яктан өстенрәк.

Каты төр япмалар ябыштыру коэффициенты коры халәттә 0,6 дан, юеш халәттә 0,4 тән ким булмаган кытыршы өслекле булырга тиеш.

Өслекләргә тоташтыру

147. Өслекләргә тоташтыру элементларына гадәттә төрле төр борт ташлары, пандуслар, басмаларны, баскычларны кертәләр.

Борт ташлары

148. Юл борт ташлары тротуар белән автомобиль юллары тоташкан урында юл өслегеннән кимендә 150 мм норматив биеклектә куела, юл япмалары өстенә ремонт ясау очрагында да сакланырга тиеш.

Автотранспортның газonga керүен булдырмас өчен, автомобиль юлы япмасының газон белән тоташкан урынында биегәйтелгән борт ташы кулланырга кирәк.

Жәяүлеләр коммуникацияләре япмасы газон белән тоташкан жирләрдә кимендә 0,5 м аралыгында, газон өслегеннән кимендә 50 мм биеклек бирә торган бакча борты урнаштырырга мөмкин, ул газонны саклый һәм япмага пычрак һәм үлән чүпләре элэгүне булдырмый, аның хезмәт итү срогын озынайта.

Жәяүлеләр зоналары территориясендә төрле типтагы япмалар тоташкан урыннарны ясау өчен табиғый материаллар (кирпеч, агач, йомры ташлар, керамик борт һ.б.) файдаланырга мөмкин.

Басмалар, баскычлар, пандуслар

149. Жәяүле коммуникацияләренен авышлығы 60 промилле дән артык булганда баскычлар урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

Сәламәтлек саклау учреждениеләре һәм халык күп килә торган башка объектлар, инвалидлар һәм картлар йортлары урнашкан урыннарда төп жәяүле коммуникацияләрендә авышлыктар 50 промилле дән артса, мәжбүри рәвештә пандуслар белән тәмин итеп, басмалар һәм баскычлар күздә тотылырга тиеш.

Бордюр пандусының авышлығы 1:12 исәбендә кабул ителә.

Төшкәндә һәм менгәндә баскычларның беренче басма кырыйларын ачык контраст төстәге полосалар белән аерып күрсәтергә кирәк.

Тышкы баскычларның бөтен басмалары бер марш чигендә киңлеге һәм биекlege бер төсле басмалар белән урнаштырыла.

Пандусны чикләүче конструкцияләр булмаганда, биекlege кимендә 75 мм һәм тоткычлары булган киртәләп торучы бортиклар урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

Пандус башланган һәм беткән урыннардагы юлның горизонталь участкалары әйләнә-тирә өслекләрдән аерылып торган текстура һәм төс белән эшләнә.

Баскычның яки пандусның ике ягыннан да 800-920 мм биекlegenдәге түгәрәк яки турыпочмаклы, кул белән тоту өчен уңайлы һәм стенадан 40 мм ераклыкта торучы тоткычлар куюны күз алдында тотарга кирәк.

Мәйданчыклар

150. Торак пункты территориясендә мәйданчыкларның түбәндәге төрләре урнаштырыла: балалар уйнау, өлкәннәр ял итү, спорт белән шөгыйльләнү, чүп жыю савытлары урнаштыру, этләрне йөртеп керү һәм дрессировкалау, автомобильләр кую өчен.

Регистрация үткән мәдәни мирас һәйкәлләрен саклау зоналары һәм аеруча саклана торган табигый территорияләр зоналары чикләрендә мәйданчыклар урнаштыруны һәйкәлләрне саклау, табигаттән файдалану һәм әйләнә-тирә мохитне саклау буенча вәкаләтле органнар белән килештереп урнаштырырга киңәш ителә.

Йорт яны территорияләре, кагыйдә буларак, балалар уен һәм спорт мәйданчыклары белән тәмин ителергә тиеш.

Балалар мәйданчыклары

151. Балалар мәйданчыклар төрле яшь төркемнәре өчен аерым мәйданчыклар рәвешендә яки төрле яшьтәгеләрнең кызыксынулары буенча зоналарга аерылган комплекслы уен мәйданчыклары рәвешендә оештырылырга мөмкин.

Балалар мәйданчыгында территорияне төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлегенә түбәндәгеләр керә: өслек япмаларының йомшак төрләре, мәйданчык өслегенә газонга тоташу элементлары, яшеллек, уен жайланмалары, эскәмияләр һәм чүп савытлары, яктырту жиһазлары.

Торак йортларның һәм жәмәгать биналарының тәрәзәләреннән балалар мәйданчыклары чикләренә кадәр ара мәктәпкәчә яшьтәге балаларныкы 10 м дан ким, кече һәм урта яшьтәге балаларныкы – 20 м дан ким, комплекслы уен

мәйданнарыныкы – 40 м дан, спорт-уен комплексының – 100 м дан ким булмаска тиеш.

Балалар уен мәйданчыклары контейнер мәйданчыкларынан 20 м дан да кимрәк булмаган ераклыкта урнашкан булырга тиеш.

152. Балалар мәйданчыклары:

-жәйге вакытта тигезсезлекләргә ком сибүле планировкасы булырга тиеш;

-иртәнге вакытта себерелергә һәм юешләнлерелергә тиеш;

-буялган булырга тиеш, мәйданчыктагы коймалар һәм корылмалар елга бер тапкырдан ким булмаганча буялырга тиеш, ә ремонт - кирәк булганда;

-транзит жәяүлеләр хәрәкәтеннән, автомобиль юлларыннан, борылыш ясау мәйданчыкларыннан, кунак машиналар тору урыныннан, калдыклар өчен контейнерлар кую мәйданчыкларыннан, автотранспорт чараларын даими һәм вакытлы саклауга кую участкаларыннан изоляцияләнгән булырга тиеш.

Травматизм очраklarын булдырмау өчен балалар мәйданчыкларында жирдән чыгып торган тамырларның яки асылынып торган ботакларның, жир өстендә иске, киселгән жиһазларның (баганалар, фундаментлар) калдыклары, жиргә күмелмәгән металл жайланмалар (кагыйдә буларак, турникларның, таганнарның) булмаска тиеш.

Янәшә торучы территорияләрне реконструкцияләгәндә балалар мәйданчыклары территорияләрендә эшләр алып бару һәм төзелеш материалларын урынлаштыру рөхсәт ителми.

Яктырту жиһазлары, кагыйдә буларак, мәйданчык урнашкан территорияне яктырту режимында эшләргә тиеш.

Яктырту жиһазларын 2,5 м дан да кимрәк биеклектә куярга рөхсәт ителми.

Уен жиһазларын урнаштыру куркынычсызлыкның норматив параметрларын исәпкә алып башкарылырга тиеш.

153. Балалар мәйданчыкларын карап тоту һәм аларда куркынычсызлыкны тәмин итү өчен жаваплылык аларны карап торуны гамәлгә ашыручы затларга йөкләнә.

Спорт мәйданчыклары

154. Спорт мәйданчыклары халыкның яшь буенча барлык төркемнәре өчен физкультура һәм спорт белән шөгыйльләнү өчен билгеләнгән.

Спорт мәйданчыгында территорияне төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлегенә түбәндәгеләр керә: өслек япмасының йомшак яки газон төрләре (жәйге вакытта), спорт жиһазлары.

Спорт мәйданчыклары яшелләнделереләр һәм сеткалы киртәләр белән белән киртәләнәләр. Яшелләнделерү мәйданчыкның периметры буенча урнаштырыла, вертикаль яшелләнделерү кулланырга мөмкин. Киртәләрнең биекlege 2,5-3 м, мәйданчыкларның бер-берсенә тоташкан урыннарында кимендә 1,2 м.

Спорт жиһазлары спорт һәм физкультура мәйданчыкларында яки махсус жиһазландырылган жәяүлеләр коммуникацияләрендә (сәламәтлек сукмакларында) рекреацияләр составында урнаштырыла. Спорт жиһазлары махсус физкультура снарядлары һәм тренажёрлары сыйфатында завод эшләнмәләре дә, шулай ук травма

алуны булдырмый торган итеп (ярыклар, тишекләрнең булмавы һ.б.) өслеге махсус эшкәртелгән бүрәнэләрдән һәм бруслардан эшләнәргә дә мөмкин.

Урнаштырганда сертификация алган жиһазлар каталогларына таянып эш итәргә кирәк.

Ял итү майданчыклары

155. Торак төзелеше территориясендә өлкән буын кешеләренә тыныч ял итү һәм өстәл уеннары өчен билгеләнгән ял майданчыклары оештыру мөмкин.

Торак йортларның тәрәзәләреннән ял итү майданчыкларының чикләренә кадәр ара 10 м дан ким булмаска тиеш, шаулы өстәл уеннары майданчыкларына кадәр – 25 м дан ким булмаска тиеш.

Ял майданчыгында төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлеге: каты өслек төрләре, газонлы майданчык өслеген тоташтыру элементлары, яшелләндерү, ял итү өчен эскәмияләр һәм өстәлләр, чүп савытлары (һәр эскәмия янында кимендә берәр), яктырту жиһазлары.

Майданчык өслеген плитка түшәү рәвешендә проектларга тәкъдим ителә. Ял итү майданчыклары һәм балалар майданчыклары бергә булганда балалар уеннары зонасында каты өслек урнаштыруга юл куймаска киңәш ителә.

Парклар территорияләрендә үлән дә ял итү өчен майданчыклар оештырылырга мөмкин.

Этләр йөртү өчен майданчыклар

156. Этләрне йөртү өчен майданчыклар вәкаләтле органнар белән билгеләнгән тәртиптә килешенгән урыннарда урнаштырыла.

Этләрне урамда йөртү майданчыгы территориясендә төзекләндерү элементлары исемлеге: төрле өслек төрләре, коймалар, эскәмияләр, чүп савытлары, экскрементларны утилләштерү өчен контейнер, яктырту җайланмалары һәм мәгълүмати жиһазлар. Периметр буенча яшелләндерү тәкъдим ителә.

Этләрне йөртү өчен майданчыклар микрорайонның һәм торак районның гомуми файдалану территорияләрендә яшел зоналардан читтәге буш урыннарда, метрополитен линияләренә техник зоналарында һәм гомумжирлек магистральләрендә, 110 кВт көчәнәштән артык булмаган электр тапшыру линияләре астында, беренче һәм икенче поясларны су белән тәмин итү чыганакларының санитар зонасыннан читтә урнаштырылырга тиеш.

Торак билгеләнәшәндәге территорияләрдә урнашкан майданчыклар зурлыгы 400-600 кв.м чикләрендә кабул ителә, башка территорияләрдә – 800 кв.м га кадәр, барлыкка килгән төзелеш шартларында булган территорияль мөмкинлекләрдән чыгып, майданчыкларның зурлыгын киметергә мөмкин.

Майданчык чигеннән торак һәм жәмәгать биналары тәрәзәләренә кадәр ара 25 м дан ким булмаска тиеш, ә балалар учреждениеләре, мәктәпләр, балалар, спорт майданчыклары, ял майданчыкларына кадәр ара 40 м дан ким булмаска тиеш.

Майданчык коймасы, кагыйдә буларак, биеклеге 1,5 м дан ким булмаган жиңел металл челтәрдән эшләнә. Койманың элементлары һәм секцияләре, аның аскы кыры

һәм жир арасындагы ераклык хайванга майданчыктан чыгу яки үзенә травма ясау мөмкинлеген бирмәскә тиеш.

Майданчык территориясендә майданчыктан файдалану кагыйдәләре язылган мәгълүмати стенд урнаштырылган булырга тиеш.

157. Йорт хайваннарының хужалары үз хайваннарының экскрементларын мөстәкыйль жыештыру һәм утильләштерү эшен башкаралар.

Хайваннарның хужалары үзләренең хайваннарының башка хайваннарга һәм кешеләргә куркыныч йогынтысын булдырмый калырга, шулай ук тирә-юньдәгеләр өчен санитар нормалары нигезендә тынычлыкны тәмин итәргә, гамәлдәге санитар-гигиена һәм ветеринария кагыйдәләрен үтәргә тиеш.

Автомобильләр кую майданчыклары

158. Жирлек территориясендә түбәндәге төр майданчыклар урнаштырыла: автомобильләрне кыска вакытлы һәм озак саклау майданчыклары.

Автотранспорт чараларын кыска вакытлы һәм озак саклау участкаларында төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлеге: өслекнең каты төрләре, , өслекләрнең тоташтыру элементлары, коймалар, чүп савытлары яки чүп өчен кече контейнерлар, яктырту жиһазлары, мәгълүмат жиһазлары (күрсәткечләр).

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау урыннарына керү юллары жәяүлеләр юлларының төп юнәлешләре белән кисешергә тиеш түгел.

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау урыны аша жәяүлеләрнең транзит юлларын оештыру рөхсәт ителми.

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау урыны калган территориядән киңлегә 3 м дан да ким булмаган яшел үсентеләр полосасы белән аерылырга тиеш.

Кече архитектура формалары

159. Кече архитектура формаларын урнаштыру төзелеш, биналарны һәм корылмаларны реконструкцияләү, һәм капитал ремонтлау проект документларының “Төзекләндерү” бүлегендә, шулай ук төзекләндерү яки эскиз тәкъдимнәре проектлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

Кече архитектура формаларын проектлаганда һәм сайлаганда сертификацияләнган эшләнмәләр каталогларыннан файдаланырга киңәш ителә. Тарихи төзелешләр, жирлекнең үзәге, торак пунктның күп функцияле үзәкләр һәм зоналар өчен кече архитектура формалары шәхси проект эшләнмәләре нигезендә башкарылырга тиеш.

160. Кече архитектура формаларына карата таләпләр:

-архитектура һәм ландшафт тирәлегенә характерына, территорияне төзекләндерү элементларына туры килү;

-материалларның югары декоратив һәм эксплуатацияләү сыйфатларына ия булуы, аларны тышкы мөхит йогынтысын исәпкә алып озак вакыт дәваманды саклануы;

-конструкцияләрнең, ышанычлылыгы, куркынычсызлыгы.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат чаралары

161. Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары техник яктан төзек һәм эстетик яктан матур булырга тиеш.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат чаралары, оешма турында элмә такталардан һәм аның режимы турында табличкалардан тыш, вәкаләтле орган белән килештерелгән паспорт нигезендә һәм аңа тулысынча туры китерелеп урнаштырыла һәм эксплуатацияләнә.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чараларының хужалары аларның торышын күзәтеп торырга, тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын урнаштыру урыннарын вакытында ремонтларга һәм жыештырырга тиеш.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чараларын аларга реклама яки мәгълүмати хәбәр язмыйча урнаштыру һәм эксплуатацияләү, мәгълүмат кырына зыян китерү, шулай ук тышкы реклама һәм мәгълүматны урнаштыру чараларын полиэтилен пленка һәм башка материаллар белән каплау рөхсәт ителми.

Реклама яки мәгълүмати конструкция хужасы территория төзекләндерүне һәм (яки) фасадның тышкы күренешен монтаждан (сүтүдән) соң өч көн эчендә торгызырга тиеш.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары, аларның фундамент блогы булганда, фундамент блогы белән бергә сүтелергә тиеш.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын урнаштырганда корылмаларга һәм объектларның бизәлешенә зыян китерү, шулай ук аларның бөтенлеген, ныклығын, һәм тотрыклылыгын киметү рөхсәт ителми.

Тышкы мәгълүматны урнаштыру чаралары түбәндәге төрләрдә булырга мөмкин:

- дивар конструкциясе;
- декоратив панно;
- консоль конструкциясе;
- түбә конструкциясе;
- витрина конструкциясе;
- оешма элмә тактасы;
- режим турында табличка;
- модульле конструкция;
- стела;
- щит конструкциясе;
- флаглы композиция;
- махсус конструкция.

Тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларына гомуми таләпләр:

Тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларын проектлау, әзерләү һәм урнаштыру Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният һәйкәлләре) турында төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре, Россия Федерациясе законнары таләпләренә, аларны саклау һәм куллану таләпләренә туры китереп гамәлгә ашырылырга тиеш;

Тышкы мәгълүмат чараларында мәгълүмат Россия Федерациясе дәүләт теле һәм Татарстан Республикасы дәүләт теле турындагы закон таләпләрен үтәп урнаштырылырга тиеш;

Ике һәм аннан да күбрәк тел куллану очрагында текстлар эчтәлеге һәм техник бизәлеше буенча тәңгәл булырга, дәрәс һәм аермачык башкарылырга тиеш тиеш.

Гражданнарның белдерүләрен, мәдәни һәм спорт чаралары турында афишаларны урнаштыру

162. Белдерүләрен, мәдәни һәм спорт чаралары турында афишаларны гражданнар күпләп жыела торган урыннарда һәм жәяүлеләр күп йөри торган зоналарда бары тик махсус тумбаларда, щитларда һәм стендларда урнаштыру рөхсәт ителә.

Белдерүләр өчен стендлар аерым торучы объектлар рәвешендә яки биналарга яки корылмаларга беркетелә торган щитлар рәвешендә урнаштырылырга мөмкин.

VI. Коммуникацияләрен төзегәндә, ремонтлаганда, реконструкцияләгәндә жир эшләре башкаруга төп таләпләр

163. Грунтны актару яки юл катламнарын ачу (жир асты коммуникацияләрен сузу, реконструкцияләү яки ремонтлау, свай һәм шпунтка кагу, электр тапшыру линияләре, элемент баганаларын урнаштыру (алмаштыру), яктырту баганалары, грунтны планлаштыру, инженерлык эзләнүләре вакытында һәм башка эшләр) белән бәйле эшләр вәкаләтле орган тарафыннан бирелгән язма рөхсәт (жир эшләрен башкаруга ордер) булганда гына башкарыла.

164. Жирлек территориясен төзекләндерү белән бәйле жир, төзелеш һәм ремонт эшләрен оештыру һәм үткәрү тәртибе, жир эшләрен башкаруга ордер ясау һәм алу муниципаль хокукый актларның билгеләнгән таләпләре нигезендә башкарыла.

165. Яшел үсентеләрне бетерү яки күчереп утырту кирәк булганда, билгеләнгән тәртиптә Башкарма комитетның боерыгын алырга һәм яшел үсентеләрне алып ташлау яки күчереп утырту эшләрен башкарырга кирәк.

166. Жирлек юллары буенча хәрәкәтне вакытлыча чикләү яки туктату, мәжбүри рәвештә юлның ике ягында заказчылар һәм эш башкаручылар, эшнең сроклары, әйләнәп үтү маршрутлары турында кирәкле барлык мәгълүматны үз эченә алган мәгълүмат щитын урнаштырып, вәкаләтле орган тарафыннан бирелгән рөхсәт нигезендә гамәлгә ашырыла. Күрсәтелгән щитның формасы һәм эчтәлеге рөхсәт бирү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең тиешле административ регламенты белән билгеләнә.

167. Яраклылык вакыты чыккан ордерлар буенча башкарылса, коммуникацияләрен төзү, ремонтлау һәм реконструкция вакытында башкарылган жир эшләре үзбелдекле дип таныла.

VII. Уңайлы мохиткә махсус таләпләр

168. Торак мохитен, урамнарны һәм юлларны, мәдәни-көнкүреш хезмәте күрсәтү объектларын төзекләндерүне проектлаганда өлкән яшьтәге кешеләр һәм инвалидлар өчен уңайлы мохиттән файдалану мөмкинлеген, әлеге объектларны картлар һәм инвалидлар хәрәкәтенә булыша торган элементлар һәм техник чаралар белән тәмин итүне күздә тотарга тәкъдим ителә.

Өлкән яшьтәгеләр һәм инвалидлар хәрәкәтенә ярдәм итә торган техник чараларны проектлау, төзү, урнаштыруны расланган проект нигезендә заказчы тарафыннан яңа төзелеш вакытында башкарырга тәкъдим ителә..

VIII. Йорт хайваннары һәм кошларны карап тоту

169. Йорт хайваннарын һәм кош-кортларны карап тоту өченче затларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен бозмаска тиеш. Йорт хайваннары һәм кошлар китергән зыян өчен гәмәлдәге Россия Федерациясе законнары билгеләгән тәртиптә аларның хужалары җаваплы.

170. Йорт хайваннары хужалары үз хайваннарының эскрементларын мөстәкыйль рәвештә җыештыруны һәм утильләштерүне башкаралар.

171. Авыл хужалыгы терлекләрен (сыер, сарык, кәжә, дунгызлар һәм башкалар) һәм кошларны асрау авыл жирлегендә яшәүчеләргә йорт яны участкалары булган шәхси йорт территориясендә рөхсәт ителә.

172. Продукция бирүче хайваннар (мөгезле эре терлек, кәжәләр, сарыклар, дунгызлар, атлар) гражданнарның – хайваннарның хужаларының яшәү урыны буенча ветеринар оешмаларында биркалау юлы белән мәҗбүри теркәлергә һәм ел саен кабат теркәлү узарга тиеш.

173. Йорт хайваннарын көтү җирле үзидарә органының норматив-хокукый акты белән билгеләнгән көтү урыннарында хужасы күзәтүе астында яки аның кушуы буенча башка затның күзәтүе астында рөхсәт ителә.

174. Йорт хайваннарын 7.00 сәгаттән 23.00 сәгаткә кадәр урамда йөртү рөхсәт ителә. Башка вакытта урамда һәм торак йортларның ишегалларында тынлыкны тәмин итү чаралары күрергә тиеш.

175. Өч айга кадәрге эт балаларын һәм кечкенә этләрне (әгәр алар махсус сумкада (контейнерда) яки аларны урамда йөртүче зат кулында булса) йөртү очрактарыннан тыш, этләрне урамда йөртү, чылбыр (этне тотып торучы бүтән җайланма), муенчак һәм борынчак кулланып башкарылырга тиеш. 2014 нче елның 7 нче мартыннан 16-ЗРТ номерлы “Татарстан Республикасында йорт хайваннарын тотуның аерым мәсьәләләре турындагы” Татарстан Республикасы Законында билгеләнгән тәртиптә теркәлгән этнең муенчагында аның идентификация номеры күрсәтелергә тиеш. Этләрне бәйдән ычкындырып йөртү торак пунктлардан читтә, шулай ук мондый йөртүне рөхсәт итүче билгеләр куелган урыннарда рөхсәт ителә.

176. Йорт хайваннары һәм кошлары тарафыннан тротуарларның, урамнарның, паркларның, газоннарның, балалар мәйданчыклары, скверларның, мәйданнарның, шулай ук торак йортларның подъездларын пычратуга хужалары юл куймаска тиеш. Эт, мәчеләр һәм башка вак хайваннарны урамда йөрткәндә, хужасы аларның мәйданчыклардагы чүп контейнерларына ташланырга тиешле табигый яшәеш калдыкларын тулысынча җыюны тәмин итә торган кирәк-яраклары булырга тиеш.

177. Этләрне бәйдән махсус йөртү урыннарында гына ычкындырырга ярый. Махсус билгеләнгән мәйданчыклар булмаганда, жирле үзидарә органының норматив-хокукый акты белән билгеләнә торган бушлыкларда, сөзәкләрдә йөртергә рөхсәт ителә.

178. Этләрне өйрәтү (дрессировка) бары тик яхшылап коймаланган мәйданнарда яки жирлек территориясеннән читтә башкарыла ала.

179. Йорт хайваннарын юл буйлап бары тик тәүлекнең якты вакытында һәм юлның уң ягына якынарак итеп куып алып барырга мөмкин. Йорт хайваннарын асфальт түшәлгән юл буенча грунт юллары һәм сукмаклар булмаганда гына йөртергә мөмкин.

180. Урамда йорт хайваннарын караучысыз калдырганда, хайваннарның хужалары яшел үсентеләргә килгән зыянны һәм зағонда тоту чыгымнарын түлиләр.

181. Йорт кәжәләре бары йорт яны территориясә эчендәге зағоннарда яки хужалары күзәтүе астында көтүлекләрдә асралырга тиеш.

182. Рөхсәт ителми:

-малларны балалар һәм спорт мәйданчыкларында, пляжларда, мөгариф һәм медицина оешмалары территорияләрендә йөртү;

-йорт хайваннарын гражданның күпләп ял итү урыннарында урнашкан пляжларда йөртү һәм аларны сулыкларда коендыру;

-тыючы язлар булганда хайваннарны оешмаларга керту;

-хайваннар һәм кошларны торак пункт территорияләренә караучысыз чыгарырга;

-алкоголь, наркотик һәм токсикологик исереклек хәлендәге затлар, шулай ук яше һәм сәламәтлеге аркасында хайваннарның хәрәкәтен контрольдә тоту алмаган һәм йөртү вакытында аларның агрессиясен булдырмый кала алмаган затларга хайваннарны йөртергә;

-14 яше тулмаган затларга, кечкенә этләрне йөртүне исәпкә алмаганда, этләрне урамда йөртергә;

-йорт хайваннарын һәм кошларын балкон, лоджияләрдә, торак йортларның гомуми файдалану урыннарында (чиктәш фатирлар коридорлары, баскыч, чарлак, подвал һәм башка ярдәмче биналарда) даими асрау;

- йорт хайваннарының жирлек территориясендә моның өчен билгеләнгән урыннардан тыш жирләрдә, махсус чаралар үткөрү урыннарыннан тыш (күргәзмә) булуы.

183. Йорт хайваннарының кошлары хужаларының бурычлары:

-хайван авыруларын кисәтү, терлекчелек продуктларының ветеринария-санитария таләпләренә җавап бирүен тәмин итү, әйләнә-тирә мохитнең терлекчелек калдыклары белән пычрануына юл куймау, шулай ук ел саен янадан теркәлү чорында мәжбүри дөвалау-профилактика чараларын күрү;

-хайваннарның асралу урынын даими контрольдә тоту;

-хайваннарның чирләгән һәм күпләп үлгән, үзләрен сәер тоткан очрагында кичекмәстән ветеринария оешмаларына хәбәр итәргә. Алар килгәнче авыру хайваннарны аерып ябарга;

-ветеринария белгечләре таләбе буенча диагностика тикшеренүләре үткәрү, саклану прививкалары ясау һәм дөвалау профилактика эшләре өчен хайваннарны тапшыру.

184. Үлгән терлекләрне күмү махсус билгеләнгән урында специальләшкән оешма тарафыннан башкарыла.

185. Үз территорияләрендә каравыл этләре тоткан оешмалар бурычлы:

-этләрне гомуми нигезләрдә теркәргә;

-этләрне ныклы бәйдә тотарга;

-килүчеләрнең хайваннар янына үтү мөмкинлеген булдырмакка;

- этләрне яхшылап коймаланган территориядә эш беткәннән соң гына яки территориягә кергәндә кисәтү язуы булган, гомуми файдаланудагы территориядән аерып коймаланган очракта гына бәйдән ычкындырырга;

186. Жәмәгать урыннарында булган күзәтүчесез хайваннар тотып алынырга тиеш.

187. Күзәтүчесез хайваннарны тотып алу жирле үзидарә органнары белән төзелгән килешү буенча специальләшкән предприятие яки башка зат тарафыннан башкарылырга мөмкин.

188. Караучысыз хайваннарны тоту буенча чараларны гамәлгә ашыру хайваннарга карата кешелекле мөнәсәбәт һәм ижтимагый эхлак нормаларын үтәү принципнарына нигезләнеп башкарыла.

189. Рөхсәт ителми:

-суд карарыннан башка фатирлар һәм шәхси йортлар территорияләреннән хайваннарны тартып алу;

-кибет, аптека, коммуналь хезмәт күрсәтү предприятиеләре һ.б. янында этләрне бәйдән ычкындыру;

- ветеринар киңәшеннән башка алдавычлар һәм башка аулау чаралары куллану.

IX. Кагыйдәләр үтәлешен контрольдә тоту

190. Физик һәм юридик затлар, вазыйфаи затлар жирлек территориясен төзекләндерү буенча әлеге Кагыйдәләр белән билгеләнгән таләпләрне үтәүне тәэмин итәргә тиеш.

191. Әлеге кагыйдәләрне бозган өчен административ хокук бозулар турында Татарстан Республикасы Кодексы нигезендә (федераль законнарда һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукый актларында каралган нормаларны һәм кагыйдәләрне үз эченә алган, аларны үтәмәгән өчен административ хокук бозулар турында Россия Федерациясе Кодексы нигезендә җаваплылык билгеләнгән нигезләмәләрдән тыш) җаваплылыкка тартыла.

192. Төзекләндерү өлкәсендәге закон таләпләрен һәм муниципаль хокукый актларны үтәмәгән өчен җаваплылыкка тарту әлеге таләпләрне үтәүдән һәм ясалган житешсезлекләрне бетерүдән азат итми.